



't Hupke

Nr. 166 Herfst 2016

In dit nummer

- Uit de oude doos
- Belevissen in de Doenradestraat
- De Bahamapijlstaart
- Een geringde Knobbelzwaan
- Kijk op het Markdal
- Vogelvloten Emerput
- De Blauwe Reiger
- Oeverpieper, geringd
- Fenologie 2016
- Dagje vogelen met Jos Quirijnen
- Natuurgebied de Molenplaat
- Werkgroep Rooskensdonk
- Bijzondere waarnemingen



Dit is uitgave nr. 166 Jaargang 47
Opplage 300 stuks.

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Lidmaatschap van de Westbrabantse VWG loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar.

Bank 76 INGB 0001 0637 12

Bestuur

Kors Jan Snoeij (voorzitter)
Fred Pardoel (secretaris)
Stefan Vromans (Penningmeester)
Kees van der Krift (bio-secretaris)
Vacant (coördinator werkgroepen)

Redactie 't Hupke

Martin van Leest
Jan Benoist
redactie@westbrabantsevwg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Tekstcorrectie

Henriette Huijgens
Ad Rijnen
Albert de Hoon

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak.
Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

www.westbrabantsevwg.nl

Wenst u 't Hupke alleen digitaal te ontvangen stuur dan een mailtje naar:
secretaris@westbrabantsevwg.nl

Webredactie

Ger Duijff

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 december 2016
Aanleveren kopij tot 1 november 2016

Foto omslag

Blauwe Reiger, Ria Lambregts

Foto's achterzijde

Cees en Harrie Janssen

Last van de warmte?

Op het moment dat ik dit schrijf, is er een beperkt aantal zomerse dagen geweest. De zomer van 2015 brak daarentegen een aantal warmterecords. Vooral tijdens die tropische dagen heb ik me wel eens afgevraagd of het werkelijk zo kan zijn dat mussen dood van het dak vallen, zoals de uitdrukking luidt. Ik heb er nooit iets van gezien. Sterker nog, ik heb niet de indruk dat vogels snel last van warmte hebben. Op momenten dat ik zelf amechtig en zo stil mogelijk in de schaduw blijf zitten, hippen de vogels nog vrolijk rond door de tuin, alleen dan wel vaak met openhangende snavel. Een manier om warmte af te voeren, zoals een hond met open bek dat doet? Ik heb ook wel eens een Blauwe Reiger rechtop in de volle zon zien zitten. Met opgeklapte vleugels naast zich, alsof hij van de zon en de hitte aan het genieten was.

Maar op een zekere dag dacht ik toch een Merel te zien die wel degelijk last van de warmte had. Hij lag met uitgespreide vleugels plat op de grond en zag eruit alsof ie zo het loodje zou leggen. Of was dit ook een manier om warmte kwijt te raken? Daarover nadenkend, realiseerde ik me dat er iets niet klopte. De Merel lag op de houten vlinder die naast onze vijver is aangelegd. Het donkere hout daarvan wordt in de zon juist bloedheet, dus het is toch niet zo logisch om daar dan verkoeling te gaan zoeken. Merels komen ook zeer regelmatig badderen in onze vijver. Dat lijkt me een veel logischer plek om je op te frissen.

Op warme dagen zie ik, nu ik er meer op let, zo nu en dan andere vogels precies hetzelfde gedrag vertonen. Zo komen er behalve Merels, ook Koolmezen en Turkse Tortels de warmste plekjes in de volle zon opzoeken om vervolgens de vleugels plat op de bodem te spreiden.

Mensen die echt verstand van vogels hebben, weten natuurlijk al lang waar het om gaat. Huismussen nemen, behalve een bad in water, ook regelmatig een zandbad. Op de site van Vogelbescherming las ik dat ze dat doen om parasieten, zoals luizen en mijten, uit hun verenpak te verjagen. Maar behalve zand of water kan ook hitte daar toe dienen. Dus vogels trotseren de warmte op die houten vlinder voor een hoger doel: het verjagen van parasieten tussen de veren! Verbazend slim, die vogels! Hoe komen ze er op?! Zelfs juveniele vogels zag ik dit gedrag vertonen. Aannemende dat deze het nog niet van adulten hebben overgenomen, zou het best wel eens gedrag kunnen zijn dat vogels in de genen meekrijgen.

Ik hoop dat we deze zomer nog heel veel zonnebadende vogels te zien zullen krijgen!

Kors Jan Snoeij



Koolmees in de zon

(Kors Jan Snoeij)



Graag kom ik terug op onderwerpen uit vorige bestuursmededelingen. Daarbij valt op dat een aantal zaken zich soms zeer snel of daarentegen soms uitermate traag ontwikkelt. Rond deze tijd zou er duidelijkheid zijn over het voorgenomen tracé voor de nieuwe hoogspanningsleidingen (380 kV). Nu is er wel een dik rapport, maar het is nog niet duidelijk hoe het verder gaat. De financiële haalbaarheid zal bij de keuze een grote rol spelen. De beroepscommissie voor het bewaar tegen de vuurwerkshow op het dancefestival Pussy Lounge heeft na enig uitstel uitspraak gedaan. Erg teleurstellend was dat die negatief was. Nu was het festival al verplaatst, maar als een toezichthoudende instantie (de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, RVO) aangeeft dat het in het verleden nooit bij de Asterdplas had mogen worden gehouden, is die uitspraak bijzonder vreemd.

Over de plannen voor de plaatsing van windmolens in het gebied rond de A16 was lang niets vernomen, maar nu zit er opeens vaart in. In plaats van Staatsbosbeheer heeft de provincie Noord-Brabant met de vier betrokken gemeenten (Breda, Drimmelen, Moerdijk en Zundert) een inspraakprocedure vastgesteld en zijn er al op twee plaatsen twee keer bijeenkomsten geweest. De vereniging werd vertegenwoordigd door Clemens van Nijnanten, Kees van der Krift, Piet van Iersel en Henk Baptist. De laatste is geen lid, maar geeft advies vanuit een gedegen kennis van zaken. Er zijn gebieden aangeduid die niet in aanmerking komen voor windmolens en er is gevraagd om de hoogte te beperken, zodat er geen verplichting tot storende verlichting is. Verder is gewezen op de voordelen van een groepsopstelling ten opzichte van een lijnopstelling: het is efficiënter en je voorkomt dat langs een groot deel van de A16 windmolens geplaatst moeten worden om het benodigde vermogen te halen (waardoor er een grote barrière ontstaat voor vogels). De Brabantse Milieufederatie heeft deze standpunten overgenomen en trekt gezamenlijk met ons op. Er zijn veel belangen in het spel. We zullen goed in de gaten moeten houden of overal rekening mee wordt gehouden en we zullen trachten invloed te blijven uitoefenen.

Tot 19 september is er gelegenheid te reageren op de reeds ter inzage gelegde Notitie Reikwijdte en Detailniveau, waarin zes opstellingsalternatieven zijn opgenomen. De provincie heeft gevraagd aan de vereniging om telgegevens aan te leveren. We beraden ons hierover, onder andere omdat niet duidelijk is wat men er precies mee gaat doen. Onzes inziens is er een grote ommissie in de data, omdat er geen vluchtgegevens worden verzameld. Een andere kwestie betrof de zomervellingen in de Chaamse Bossen. Staatsbosbeheer meldde ons de vellingen enkele dagen tevoren. We hebben er de RVO voor ingeschakeld, omdat we niet tijdig stukken kregen en er ook onvoldoende duidelijkheid was. Staatsbosbeheer heeft de plannen aangepast en de juiste stukken overlegd. De RVO heeft na controle geen overtredingen van de Flora- en faunawet geconstateerd. De vereniging wil met Staatsbosbeheer een gesprek over dergelijke activiteiten in het broedseizoen, ook al is er een Code Zorgvuldig Beheer voor opgesteld waardoor onder bepaalde omstandigheden dergelijk onderhoud geoorloofd is.

Fred Pardoel, secretaris

Jolijt in de natuur

Als u eens wat anders wilt, is er keuze genoeg.

Bij Natuurmonumenten kunt u terecht voor:

- doggymarathon in de bossen
- schoolreisjes naar Speelnatuur Tiengemeten
- ‘Word jij de Smeerpoets van 2016?’
- begraven worden midden in de natuur waar de vogels fluiten
- groot kampvuur en kookavontuur op het strand van Schiermonnikoog
- ‘Kom op kraamvisite bij de lammetjes’, op survival door het Verdrongen Land
- ‘Ga mee op watersafari met OERR’
- bushcraft middag bij bezoekerscentrum
- boswachter fietst met de Schotse Hooglanders
- planten eten en ruiken op de schorren

Wat is er te doen bij Staatsbosbeheer?

- speuren naar poep
- yoga op de Veermansplaat
- slapen tussen de IJsvogels
- zintuigtocht in het donkere bos
- roofvogeldemonstratie bij het boomkroonpad
- workshop ‘Zingen in het bos’
- filosofische wandeling door de natuur op de segway (voertuig) door de duinen
- modderdag in het beekdalkabouterfeest in de Peel
- trailrunning in de Weerribben
- logeren bij de boswachter

En dan is er nog ‘Drie dagen muziek, theater en kunst in de Drentse natuur’. Er staan nog wel bordjes met de tekst: Op het pad blijven en niets beschadigen.

Biemeus



Bomen kappen in de broedtijd

Bij Staatsbosbeheer hebben wij al dikwijls bezwaar gemaakt tegen het kappen van bomen in de broedtijd. Natuurmonumenten en Brabants Landschap doen dat niet. In 2015 heeft men grootschalig bomen laten rooien in onder andere het Liesbos en het Chaamse bos. De werkzaamheden werden uitgevoerd door houtoogst-bedrijven die met grote machines, zogenaamde harvesters, werken. Deze machines worden bestuurd door één persoon, de boom wordt omgezaagd, de takken verwijderd, de stam wordt op lengte gezaagd en versleept naar een pad. Daarbij ontstaan diepe sporen in de bosbodem en in paden en wegen. Later moeten de paden weer geëgaliseerd worden om ze begaanbaar te maken. Om vragen en kritiek voor te zijn stonden in het Chaamse bos bordjes met de mededeling dat vooraf naar nestbomen en mierennesten is gezocht om deze te sparen. Het zoeken naar nesten is echter onzin, het meeste wordt gemist.

Borden in het Chaamse bos 2016

In de periode juni-juli 2016 wordt bosonderhoud uitgevoerd.

Doordat er meer licht op de bodem komt krijgen jonge bomen meer kans te ontkiemen waardoor het bos natuurlijker en gevarieerder wordt.

In verband met het broedseizoen zijn dubbele controles uitgevoerd op nesten en leefgebieden van dieren.

Als er al een boom met een roofvogelnest wordt gespaard komen deze vogels niet in dat nest broeden omdat omringende bomen zijn verwijderd. Als het rooien in broedtijd gebeurt wordt het nest verlaten. Vogelliefhebbers wordt gevraagd nestbomen te zoeken en te merken. Heel vervelend is het als de gemerkte bomen dan toch gerooid worden.

Maar wat gebeurt er met de vele zangvogels die in het bos broeden? Zeker is dat veel nesten vernield of verstoord worden. Naar gelang de samenstelling van het bos kunnen er wel twintig paar zangvogels per hectare broeden.

De takken worden tegenwoordig ook verhakeld, vroeger bleven deze liggen en vergingen. De ontstane biomassa wordt afgevoerd om te worden verbrand. Hierdoor verarmt de bosbodem, de humuslaag wordt in ieder geval niet aangevuld.

Waarom laat men bomen kappen in de broedtijd? Dat kan alleen maar zijn omdat het dan goedkoper is. Als alleen in het winterhalfjaar gewerkt kan worden is het personeel in de zomer werkloos en blijven de machines ongebruikt. Men kan zich trouwens afvragen waarom er nog bomen gekapt worden als de kosten bijna even hoog zijn als de opbrengst, de niet in geld uit te drukken schade aan de natuur niet meegerekend.

Wettelijke bescherming

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd.

De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. De zorgplicht zegt ook dat alle nadelige gevolgen voor plant en dier voorkomen moeten worden.

NOS-journaal 2 juli 2016 over storm- en waterschade op de Strabrechtse Heide van Staatsbosbeheer. Een deel ter grootte van 3,5 hectare moet gerooid worden. Maar of dat snel kan, hangt af van de vraag of er nog broedvogels zitten. Want dan mag dat nog niet. Hiermee is in strijd wat in de Chaamse bossen gebeurd is!

Harry van Vugt

Een Grote Trap in 1972

Het was al laat op de dag dat het gezelschap waarmee ik op pad was na een vogeltocht naar Zeeland nog even door Weimeren reed en wat we daar zagen was een sensatie voor ons: een Grote Trap! De volgende dag kon de vogel eerst niet meer gevonden worden maar tegen de avond kwam hij tevoorschijn en dat herhaalde zich vier dagen lang. Veel vogelaars zijn komen kijken.

In die tijd stond het aantal Grote Trappen onder grote druk; hun aantal was zeer laag. Op diverse plaatsen in Oost-Europa werden herintroductie-programma's opgezet.

In Hongarije heb ik een foklocatie bij de Hortobagi bezocht. Boeren die een nest uitmaiden waarin nog onbeschadigde eieren lagen brachten die naar het fokcentrum waar ze uitgebroed werden. De vogels werden later losgelaten. In die tijd werden er meerdere keren Grote Trappen uit dit project in Nederland waargenomen.

Nu gaat het weer beter met de soort in Oost-Europa en in Spanje, maar waarnemingen in Nederland zijn zeldzaam geworden.

In Groot-Brittannië is ook een fokprogramma opgezet en is de stand inmiddels tot meer dan honderd exemplaren opgelopen.

Harry van Vugt

Roodpootvalk op bezoek

Van 16 t/m 19 mei 2016 verbleef er een Roodpootvalk in de Lage Vuchtpolder.

Op 16 mei werd de vogel voor het eerst gezien. De volgende dagen kon hij door tientallen vogelaars waargenomen worden. Er waren ook mensen die hem niet konden vinden omdat hij door de hele polder zwierf en ook op de grond ging zitten waardoor hij moeilijk te vinden was. Voor ons is dit een zeldzame waarneming. Toch zijn er in mei 2016 honderden Roodpootvalken in Nederland waargenomen. Dit is ongebruikelijk voor deze soort die zijn broedgebied in Oost-Europa en in Azië heeft. Mogelijk heeft oostenwind ervoor gezorgd dat een aantal vogels naar het westen gedreven is.

De Roodpootvalk is te vergelijken met de Boomvalk: beide zijn voornamelijk insecteneter. Dit betekent dat ze de winter in Afrika doorbrengen. Boomvalken en Roodpootvalken komen daarom pas in de zomer naar hun broedgebied als er voldoende insecten beschikbaar zijn. In Oost-Europa maken Roodpootvalken gebruik van nesten van Roeken nadat de jongen daarvan uitgevlogen zijn.

Harry van Vugt





Roodpootvalk

(Marietta Peters)

Scholeksters in de stad

Regelmatig zijn er roepende Scholeksters boven de bebouwde kom vliegend waar te nemen. Dit zijn waarschijnlijk Scholeksters die op daken van flats of bedrijfsgebouwen broeden. Wij weten dat niet zeker want de vogels zijn zo hoog niet te zien.

Platte daken worden niet vaak betreden, het veilig uitbroeden van de eieren is geen probleem. Ook na het uitkomen van de eieren zijn er geen problemen want de Scholekster is de enige steltloper die zijn jongen voert.

Als de jongen een week oud zijn kunnen ze uiteraard nog niet vliegen: ze laten zich naar beneden vallen. Meestal overleven ze dit. De ouders leiden ze dan naar een geschikte plaats. Deze is echter niet altijd aanwezig zodat ze in wegbermen en dergelijke terechtkomen.

Huub Don heeft dit jaar jonge Scholeksters gefotografeerd op een parkeerplaats. De vogels pikten ook dode insecten van de auto's. Een gevaarlijke situatie maar omdat Scholeksters dit blijven doen mag aangenomen worden dat er toch overleven en de gewoonte wordt voortgezet. Ook meeuwen en Visdieven broeden op daken.

Harry van Vugt



Scholekster

(Huub Don)

Schoon water

Schoon water is belangrijk voor vogels.- De vier Brabantse waterschappen investeren de komende jaren tientallen miljoenen in schoner water. Maar dat is niet genoeg om het op orde te krijgen.

Dé grote problemen in het Brabantse water, zegt secretaris van de Noord-Brabantse Waterschapsbond Ton Boer, worden veroorzaakt door fabrieken, veeteeltbedrijven en de land- en tuinbouw, die met gewasbeschermingsmiddelen werken. En wat te denken van crimineel drugsafval en de van medicijnresiduen vergeven uitwerpselen van al die Brabanders? De Noord-Brabantse Waterschapsbond doet nu samen met de provincie Noord-Brabant een klemmend beroep op het Rijk om het water snel schoner te krijgen. 'Den Haag' moet eens rap zorgen dat met name producerende bedrijven aan strengere eisen moeten voldoen. De provincie en de vier waterschappen hebben momenteel te weinig middelen om het Brabantse water volgens afspraak schoner te krijgen. Dat blijkt uit onderzoek van de universiteiten van Tilburg en Utrecht. Hoogleraren en onderzoekers komen tot de conclusie dat het volgens de Europese afspraken die er liggen niet snel genoeg gaat en dat Nederland mogelijk forse schadeclaims krijgt opgelegd als er geen beter resultaat wordt bereikt.

Ingewikkelde materie, maar volgens Boer is het redelijk simpel uit te leggen. "Nederland is Frankrijk niet. Het is bij ons veel moeilijker om het water schoon te krijgen dan daar. Nergens anders dan in Nederland wonen en werken zoveel mensen op zo weinig meters. En dan kennen wij in Brabant met zoveel industrie en intensieve teeltbedrijven nog extra problemen, nog los van al dat afval dat in een grensstreek wordt gedumpt. Het is gewoon moeilijker om Nederlands water op hetzelfde niveau als in Frankrijk te krijgen, maar dat eist Europa wel van ons".

Harry van Vugt

Visarend uitgevlogen

Op 4 augustus 2016 is in de Biesbosch een jonge Visarend uitgevlogen. Dit is het eerste geslaagde broedgeval in Nederland. Volgens de boswachters ter plaatse zijn er twee jongen geboren maar is er een doodgegaan.

Een tweede koppel Visarenden heeft in de Biesbosch een nest gebouwd in een hoogspanningsmast maar dat paar heeft niet gebroed.

Aan vis is geen gebrek in de Biesbosch. Bij het paaien werden grote vissen waargenomen.

Harry van Vugt

De Europese Unie heeft net (juni 2016) geweigerd om de licentie te verlengen van Monsanto's belangrijkste product — het bestrijdingsmiddel glyfosaat. Dit is een grote overwinning — glyfosaat is goed voor een derde van alle omzet van Monsanto!





Deze keer wilde ik eens in mijn eigen kast kijken naar iets voor deze rubriek. Bij het zoeken naar oude vogelverhalen denk je dan aan bijvoorbeeld de Avifauna van Noord-Brabant uitgegeven in 1967. Die is dus bijna vijftig jaar oud. Drie van de auteurs zijn inmiddels overleden, bleek uit een recent artikel in het tijdschrift van het Brabants Landschap (nr. 191 zomer 2016).

In de Avifauna wordt de Steenuil uiteraard beschreven. Hierbij wordt kort ingegaan op de ecologie van deze vogel, het voorkomen in Noord-Brabant en de verspreiding. De gegevens van dit boek zijn in begin jaren zestig verkregen door verschillende medewerkers eraan. Wat is hier wat betreft de Steenuil opmerkelijk aan? Het blijkt dat er in slechts acht gemeenten in West-Brabant territoria worden vermeld (zie kaartje blz. 189). Dat is toch opvallend weinig, zou je denken.

Door de auteurs wordt opgemerkt dat zeker geen volledig beeld is geschetst omdat het eenvoudigweg ontbrak aan waarnemers.

In 1983 werd opnieuw gewerkt aan een –beter– overzicht van de broedende Steenuilen in West-Brabant. Het artikel in 't Hupke van februari 1984 van Ad Nuijten behandelt het voorkomen van de Steenuil in West-Brabant. Er werden toen 121 territoria vastgesteld door gebruik te maken van bandrecorders met de roep van de Steenuil. Hoewel Ad stelt dat ook in deze inventarisatie maar een beperkt beeld van het voorkomen van deze vogel is verkregen werd hij toch in 25 gemeente gevonden. De meeste territoria werden gevonden in Baarle-Nassau (20), gevolgd door Steenberg (14), Breda (13), en Nieuw-Ginneken (12). Onderaan de lijst staan Rijsbergen, Willemstad en Standdaarbuiten met elk maar 1. Tijdens dit onderzoek is in ongeveer eenderde deel van West-Brabant geen onderzoek gedaan. Zo komt Ad tot de uitspraak dat er zo'n vijfhonderd Steenuilen in West-Brabant zouden kunnen zitten.

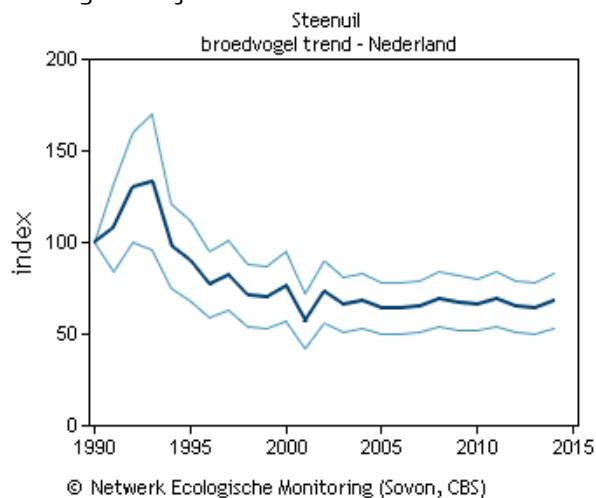
De nieuwste gegevens over de Steenuil zou je kunnen halen uit de voorlopige gegevens die voor de nieuwe Vogelatlas van Sovon zijn verzameld. Uit deze gegevens blijkt dat er in West-Brabant in 75 hokken van 5 bij 5 kilometer Steenuilen zijn waargenomen. Omdat dit onderzoek ook alleen schattingen weergeeft, kun je moeilijk het aantal territoria in 2014 – 2016 vaststellen. Op het kaartje wordt aangegeven of er 1-4 territoria (48), 5 tot 10 territoria (20) of 11 tot 25 territoria (7) zijn gevonden, volgens opgave van de waarnemer.

De vraag is natuurlijk of we nu meer weten dan vijftig jaar geleden. Gelukkig heeft Ad Nuijten in zijn verhaal ook een figuur opgenomen waarin te zien is hoe de toen al genoemde Sovon-atlasblokken zijn bekeken.

Je kunt daaruit de volgende gegevens halen. In de periode 1973 -1976 werden in 65 blokken Steenuilen vastgesteld. In 1983 gebeurde dat in slechts 40 atlasblokken en in 2014 tot 2016 in 75 atlasblokken. Je ziet, het is maar moeilijk om een goede indruk te krijgen van de zich in West-Brabant bevindende Steenuilen.

De Uilenwerkgroep van de West Brabantse Vogelwerkgroep werkt hard om een juist beeld van het voorkomen van Steenuil in de regio te krijgen. En daar is veel tijd en energie voor nodig.

In deze figuur zie je de trend zoals die door Sovon wordt



gegeven voor de laatste 25 jaar. Het blijkt uit het bovenstaande dat een trend voor de laatste 50 jaar niet gemakkelijk is vast te stellen. Hoewel de populatie in de laatste 25 jaar is gehalveerd lijkt hij nu niet verder te dalen. Dat is een goede zaak en te danken aan de inzet van vele vrijwilligers, verenigd in STONE.

Piet van Iersel



Steenuil

(H.Harmsen)



Stadsvogelexcursie 17 mei 2016, Zaartpark

Deze excursie deed mee in het programma van de nationale vogelweek van Vogelbescherming Nederland. Dat hield in dat ook vogelaars van buiten Breda verwacht konden worden. Er kwamen enkele vogelaars uit Oisterwijk en zelfs uit Dordrecht!

Om zeven uur gingen we op pad met veertien personen, een mooie groep. Meteen werden we verrast door de harde en schelle zang van de Winterkoning, verschillende keren kwamen we hem tegen. Meerkoet, Zwarte Kraai, Kauw, Houtduif en Ekster volgden al snel.

In de rietstrook en de wilgenbosjes langs de Aa of Weerij konden we de Kleine Karekiet en de Bosrietzanger goed horen en zien! De Kleine Karekiet zingt zachter en monotoner, minder gevarieerd dan de Bosrietzanger. Heel fraai zagen we een voedselzoekende Fuut, die had zeker al jongen ergens in de omgeving.

Een Zanglijster zat vlakbij te zingen, bijna nachtegaalachtig, geweldig!

Aan de overkant klonk de zachte, merelachtige zang van de Tuinfluiter. En vlak daarna de veel hardere holle zang van de Zwartkop. Stil, hoor je dat zachte treurige riedeltje?, Dat is nou de Fitis, een klein zangertje van de vochtige, half open biotopen, echt niet algemeen in het Zaartpark. Plotseling zagen we een klein bruin vogeltje tegen de stam van een Witte Abeel opklimmen, een Boomkruiper. Langs de oever en in het water waren Meerkoeten te zien, een zat op het nest en er was ook een exemplaar met enkele jongen. Ook het Waterhoen liet zich goed bekijken.

Langs het ziekenhuis lopend was weer het getijl van de Huismus te horen. Mooi, ze waren er nog!. Volgens mij nu ook weer als broedvogel. Tijdens excursies in vorige jaren had ik ze hier niet gehoord of gezien. Er is een slaapplek vlak bij de entree!

Verder troffen we natuurlijk de 'gewone' soorten aan als Merel, Tjiftjaf, Vink, Roodborst, een enkele Heggemus, Turkse Tortel, een enkele Spreeuw, Kool- en Pimpelmees. Goed oplettend en in de lucht kijkend zagen we nog voorbij komen Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, -die kan zo zwaar en vaak luid 'miauwen', Blauwe Reiger en ook een Boerenzwaluw. Was die laatste misschien nog laat op trek naar een noordelijker gelegen broedplek?

Al met al toch zagen of hoorden we 32 soorten, inclusief Soepgans en Nijlgans.

Na een geanimeerde tocht waarin veel vragen werden gesteld en wetenswaardigheden aan de orde kwamen namen we afscheid nadat er diverse vogelfolders waren uitgedeeld. Tot een volgende keer!

Willem Veenhuizen

Vogels in vreedstijd vormen de grootste bedreiging voor jachtpiloten'.

Belevenissen in de Doenradestraat, juni juli 2016

Er waren dit jaar toch wel een paar bijzondere belevenissen, maar daarover later meer.

Evenals vorig seizoen bezochten broedende Kool- en Pimpelmezen uit de omgeving geregeld onze tuin om voedsel te zoeken. Heggenmus en Winterkoning waren in de omgeving dagelijks te horen, de Winterkoning vaak scheldend en schetterend vanwege de verschillende katten in de omgeving.

De duiven gaven een wisselend beeld, Van de Turkse Tortel konden maar enkele zangposten gelokaliseerd worden. De tortels werden achterna gezeten en gepredeerd door een paar Eksters. Datzelfde overkwam de Houtduif. Mijn indruk is dat de Houtduif talrijker aanwezig was dan vorig seizoen. Maar ook deze soort werd door de Eksters en zelfs de Kauwen, achtervolgd. Een enkele Houtduif zag ik groot worden. Nu zelfs zijn er nog aan het koeren om een territorium te behouden.

De Eksters uit de Valkenierslaan waren geregeld op de gazons in de omgeving aanwezig. Ik heb gezien dat een jong werd gevoerd op het gazon bij ons aan de overkant. Mooi was dat daar ook geregeld Scholeksters aan het voedsel zoeken waren!. Al tepietend kwamen ze aanvliegen en ze waren bepaald niet schuw! De broedplaats was lastig te lokaliseren, ergens op een plat dak in de Mathenessestraat?. Ook foerageerden er geregeld Scholeksters op de voetbalvelden van Baronie. Zouden het dezelfde koppels zijn?

Wat de Merels betreft: hun aanwezigheid was volgens mij hier hetzelfde als vorig jaar. Er waren enkele koppels aanwezig en ik heb maar enkele jongen gehoord en gezien. Het waren er weer opvallend weinig!

De Roodborst was altijd wel zingend aanwezig en bezocht zelfs met enkele jongen de tuin. Het was een fraai gezicht als een van de jongen werd gevoerd.

Kauwen waren en bleven de talrijkste soort in onze nabijheid met tientallen nestelden ze in de schoorstenen in de zijstraten. Geregeld voerde ik wat op de voerplank, Dan kwamen ze snel de bek vol happen om daarna weg te vliegen naar een rustige eetplek, vaak de schoorsteen.

Enkele weken had ik hier in de straat een zingende Putter waarvan ook de lok- en contactroepjes te horen waren. Hij verdween. Groenlingen hebben in de omgeving gebroed. Geregeld hoorde ik de zang en ik zag een groepje met vliegvlugge jongen.

De Gierzwaluwen waren evenals vorig jaar op tijd aanwezig nabij de bekende lokaties. Mijn indruk is dat deze vogels hier een goed broedseizoen hebben gehad, ondanks de wisselende weersomstandigheden. Terwijl ik dit tik zijn ze al weer weg, richting het zuiden.

In de tweede helft van juli verbleven hier in de tuin al enkele doortrekkende Tjiftjafs of Fitissen. Meestal is het dan een Tjiftjaf. Zo ervaar je alweer het einde van het broedseizoen en gaan we al snel naar de vogeltrekmaanden.

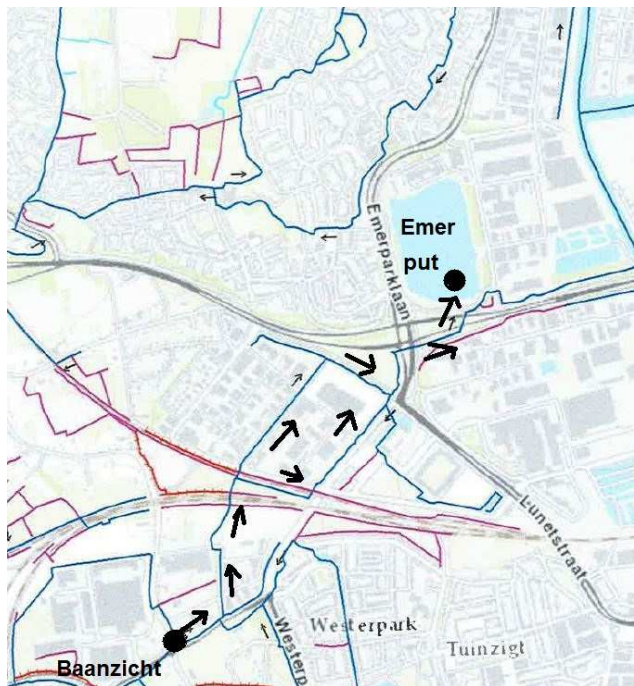
Willem Veenhuizen



Bahamapijlstaart

Op 10 april 2015 zag ik een Bahamapijlstaart in de waterloop aan de Baanzicht (Breda). Hij zwom daar in het gezelschap van een parkeend met 5 pullen (aan het formaat te zien leken het wel eendaagskuikens).

De Bahamapijlstaart is een grondeleend die voorkomt in Zuid-Amerika. De geslachten zijn beide hetzelfde gekleurd (opmerkelijk want meestal heeft het mannetje bij eenden een meer opvallend uiterlijk): de wangen, keel en de voorzijde van de hals zijn wit het overige verenkleed is gelig bruin met een zwarte tekening. De zwarte kleur is iriserend groen. De staart is puntig en licht kaneelbruin. De snavel is blauw met een rode basisvlek en de poten zijn loodgrijs. In Nederland is het een zeldzame exoot (niet invasief), ontsnapt uit particuliere vijvers of volières van siereendenbezitters. Op 28 april 2015 werd de Bahamapijlstaart weer door mij gespot toen ik samen met Jan Benoist de Emerput bezocht: ook hier was hij weer in het gezelschap van de parkeend (gekleurd als vrouwtje wilde eend) met vijf jongen. Het is vrijwel zeker dat het gezelschap de Bethlehemloop af is gezwommen. Volwassen eenden kunnen uiteraard de afstand vliegend overbruggen maar dit geldt niet voor de jongen.



Op de kaart is aangegeven hoe de Bahamapijlstaart en de parkeend met jongen hebben gezwommen door de Bethlehemloop naar de Emerput. Het gezelschap is onder de Westerparklaan, het spoortracé, de Lunetstraat en de Backer en Ruebweg door gezwommen. Bij de Emerput moest alleen het fietspad lopend worden overgestoken. De Bahamapijlstaart werd op 7 mei 2015 voor het laatst gezien op de Emerput door Kees Wijnen.

Bahamapijlstaart rond Breda vanaf 2000

Erik van Boxel voerde in waarneming.nl op 9 en 17 november 2014 een exemplaar op de locatie Lange Bunder en Slangewijk (Breda) in, de overige doorgegeven waarnemingen staan in bijgevoegd staatje.

Er is altijd maar één exemplaar gezien, de kans is erg groot dat het om dezelfde vogel gaat. De locaties liggen in drie aaneengesloten atlasblokken.



Bahamapijlstaart

(R. Roger.nl)

Datum	#	Gedrag	Soort		Waarnemer	Subgebied
07-05-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Kees Wijnen	Emerput
01-05-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Kees Wijnen	Emerput
29-04-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Kees Wijnen	Emerput
28-04-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Jan Benoist	Emerput
28-04-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Raymond van Breemen	Emerput
10-04-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Raymond van Breemen	Heilaar
06-04-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Jos van den Elshout	Emerput
14-02-2015	1	ter plaatse	Bahamapijlstaart - <i>Anas bahamensis</i>	Exo	Ada Engel	Hoge Vucht

Discussie:

Dat waterlopen een belangrijke verbingszone vormen tussen natuurgebieden bewijst de waarneming hoe de eenden vanuit de Baanzicht richting de Emerput zijn getrokken (en andersom, zie melding van Jos van den Elshout 6-4-2015). De afgelegde afstand is 2,7 kilometer (migratie). Doordat de parkeend met haar pullen in het gezelschap was van de Bahamapijlstaart kun je vaststellen dat dit om dezelfde vogels gaat. Duikers (waar water onder de wegen door stroomt) bieden een veilige passage van verkeersaders. Belangrijk is om alle duikers te voorzien van faunapassages zodat ook kleine zoogdieren amfibieën en reptielen zich veilig kunnen verplaatsen langs de oevers van waterlopen.

Typisch is het gedrag van de volwassen Bahamapijlstaart: zich aansluiten bij een parkeend met haar jongen. Ik veronderstel dat de jongen (bastarden, hybriden een van de pullen was volledig geel van kleur) niet van de Bahamapijlstaart zijn. Eerder heb ik dit verschijnsel wel eens gezien in park Hoge Vucht. Na de eeuwwisseling werd daar een Ross' Gans een aantal jaren lang gespot door vogelaars, deze gans sloot zich in het broedseizoen stevast aan bij een parkeend met jongen. Van beide vogels vermoed ik dat dit het gevolg was van een gebrek aan soortgenoten. Door een individuele vogel te volgen kun je zo veel leren van terreingebruik en habitat. Waar het mogelijk is kunnen dan verbingszones aangelegd worden voor migratie.

Raymond van Breemen

Bronnen:

Harry van Vugt 2015 Het herkennen van eenden In 't Hupke 163 nr. 163 p. 7
Waarneming.nl



Een geringde Knobbelzwaan

Bij de winterwatervogeltelling (Sovon) op 16 januari 2016 in het Liniepark in Breda, constateerde ik dat een van de twee aanwezige Knobbelzwanen was voorzien van een metalen voetring.

Als vogelaar die zich bezighoudt met onderzoek ben je dan benieuwd waar en wanneer de Knobbelzwaan is geringd. Nu is de voetring bij de Knobbelzwaan zo groot dat het een van de weinige vogels is waarbij je de metalen voetring met een verrekijker kunt aflezen. Een foto was ook zo gemaakt aangezien de vogel zeer makkelijk was te benaderen (tam). Ik moest er wel voor op de knieën en niet onder de indruk raken van het geblaas van de zwaan. De andere Knobbelzwaan gedroeg zich veel agressiever dan de geringde vogel, en deed veel meer moeite om mij op afstand te houden. Zijn gedrag deed vermoeden dat de andere zwaan zijn partner was.



Op de achtergrond in het water de geringde Knobbelzwaan op de voorzijde de dominante niet-geringde man.

Leeftijd

Uit de ringgegevens bleek de Knobbelzwaan als een man eerste kalenderjaar op 29 juli 2012 geringd te zijn in de Leeuwstraat 90 in Almere-Buiten, Flevoland. De tijd tussen de ringdatum en het aflezen van de ring is dus drie jaar vijf maanden en achttien dagen. Deze zwaan was dus in zijn vierde levensjaar. De afstand van de ringplaats tot het Liniepark in Breda is 93 kilometer en de richting is 201 graden.



Foto's: Raymond van Breemen

Melding van dode Knobbelzwaan

Op 3e februari kwam er een melding bij het servicepunt van de gemeente Breda binnen dat er een dode Knobbelzwaan was aangetroffen bij een oever in het Liniepark. Kadavers worden geruimd door de gemeente Breda of door het waterschap, naargelang bij wie het water in beheer is. Het eerste wat ik mij afvroeg was of het de geringde vogel betrof. Ik heb een afspraak met de collega's van de dierplaagbestrijding van de gemeente Breda (zij zijn ook verantwoordelijk voor het ruimen van kadavers) dat als er een dode vogel wordt gevonden met een ring ze die melden bij mij. Tot nu toe leverde dit alleen een Kokmeeuw op, geringd in Polen. De dode Knobbelzwaan bleek de dominante man zonder ring. Het lijkt erop dat de vogel was doodgeslagen of aangereden gezien de beschadiging bij de kop. Er waren verder geen zichtbare verwondingen en hij lag op een locatie waar alleen voetgangers mogen komen. Daar wordt echter ook met fiets en brommer gereden. De onnatuurlijke dood van deze vogel is gemeld bij politie.

Samenvatting.

Door vogels te ringen en bij terugvondst, al dan niet levend, te melden kom je veel te weten over leeftijd, terreingebruik (habitat) en verplaatsing (dispersie/vogeltrek). Zo bleek de geringde Knobbelzwaan afkomstig uit stedelijk gebied (Almere-Buiten), en leek hij er de voorkeur aan te hebben gegeven om de winter door te brengen elders in stedelijk gebied (Breda).

Op de site van het vogeltrekstation (Griel) had ik de geringde zwaan als een vrouw ingevoerd, ik had mij volledig op het verkeerde been laten zetten door het beschermende territoriale gedrag van de andere Knobbelzwaan die duidelijk een man was (zie foto). Daarbij was ik te veel gefixeerd op de ring en bezig geweest met het op afstand houden van de andere zwaan.

Het is belangrijk om een ring die je vindt te melden bij het vogeltrekstation. Zo kun je een bijdrage leveren aan onderzoek en studie. De geringde Knobbelzwaan heb ik voor het laatst gezien bij de watervogeltelling op 12 februari. Misschien is hij wel vertrokken naar Almere-Buiten...

Raymond van Breemen

Bronnen:

- Raymond van Breemen. 2004 Knobbelzwanen verhuizen uit de stad. In 't Hupke nr.118 p.20
- Hans van der Sanden. 2011 Knobbelzwanen, of tam In 't Hupke nr.147 p 12-13-14
- Vogeltrekstation.nl www.griel.nl
- West Brabantse Vogelwerkgroep 2009 Vogels houden van Breda.

"Het geschreeuw van een gierzwaan is het ultieme terrasgeluid."

Een andere kijk op het Markdal

De West Brabantse Vogelwerkgroep is een van de initiatiefnemers van de Vereniging Markdal duurzaam&vitaal. Samen met andere verenigingen werd besloten tot oprichting ervan. Waarom deden we dat ook al weer en hoe gaat het er nu mee? Even een update!

In het Markdal stagneerde al jaren de ontwikkeling van natuur, ondanks de stevige status van Ecologische hoofdstructuur (EHS) en provinciale beleidsdoelen. Daarom kwam het idee om met gelijkgestemde verenigingen en agrariërs vlak voor de provinciale verkiezingen in 2011 een avond in zaal Vianden te beleggen. Mensen uit het Markdal vertelden daar hun wensen en provinciale lijsttrekkers reageerden. De lijsttrekkers stelden in ieder geval - net als de volle zaal - dat er wat moest gaan gebeuren. En zowaar, na de verkiezingen en veel overleg vond de provincie Noord-Brabant dat het Markdal een ideaal proefgebied kon zijn waar betrokkenen gezamenlijk zelf vorm konden geven aan de verdere inrichting ervan. Daarvoor werd de Vereniging Markdal duurzaam&vitaal opgericht waarmee de provincie eind 2013 een overeenkomst sloot over de in vijf jaar te bereiken doelen, zoals verwerving van minstens 100 hectare voor natuur en uiteindelijk een vrij stromende en meanderende Mark. Mèt ruimte voor boeren om een goede boterham te verdienen. De provincie stelde daarvoor budget beschikbaar. De gemeenten Alphen-Chaam, Breda en het waterschap Brabantse Delta sloten zich daarbij aan. Piet van Iersel werd lid van het breed samengestelde 'algemeen beraad' en ik, Joop van Riet, secretaris.

Inmiddels is er zo'n drie jaar hard gewerkt met alle belanghebbenden in het Markdal. Schets- en ontwerpessies, richtingwijzers en visies zijn daarvan het resultaat. De voorlopige resultaten werden op de voorjaarsbijeenkomst van de Vereniging Markdal dit jaar gepresenteerd. Voorzitter Jettie Rattink deed dat aan de hand van het thema 'Een andere kijk op het Markdal'. Dit keer in de mooie grote zaal van woon-zorgcentrum De Donk in Ulvenhout. De bijna honderd belangstellenden, onder wie de zuiderburen van Natuurpunt Markvallei (B), werden onthaald met opnames gemaakt door een drone van een waterrijk Markdal. Die geven vanuit de lucht 'een andere kijk op het Markdal'. Het ziet er verassend prachtig uit. Gezien alle plannen die vervolgens geschetst werden kunnen dit historische opnames worden. Zo gaat er een vrij stromende Mark komen, met kilometers meer meanders en waar mogelijk zonder stuwwerking. Er is door het uitgangspunt van vrijwilligheid en 'werken van binnen uit' veel samenwerking met grondeigenaren en boeren gekomen.

Mogelijk komen er ook moerassige oevers voor watervogels.

Nu duidelijk wordt hoe het er uit kan gaan zien, zijn samen met Alphen-Chaam, Breda en het waterschap voorstellen met het 'Perspectief voor het Markdal' aan de provincie gedaan om dit verder vorm te geven. Dit omvat ook ruimtelijke aanpassingen en de herbegrenzing van het Natuur Netwerk Brabant (vroeger EHS) waarmee de natuurlijke structuur met robuuste ecologische verbindingen via zijbeken van de Mark wordt versterkt.

Om resultaten te bereiken gebeurt alles op basis van vrijwilligheid. Die werkwijze geeft ook 'een andere kijk'. Natuurlijk zal nooit voor 100 procent aan alle wensen voldaan kunnen worden. Herbegrenzing betekent altijd veranderingen, zowel erbij als eraf, en er zijn ook kritische reacties. Die worden besproken om tot verbeteringen te komen. Een verschil met de EHS (beleidsambities voor de vaak verre toekomst) is dat het nu gaat om realisatie op de korte termijn van een paar jaar. Dit omdat op basis van vrijwilligheid al afspraken over de gronden gemaakt konden worden.

De procesmanager Marcel van Miert schetste hoe al vele hectares verworven konden worden en de honderd hectare in zicht is. Zo komt er meer ruimte voor natuur met ook betere ruimte voor land- en tuinbouwactiviteiten. Op kleine schaal werkt dat nu al door. Er worden al gronden in pacht uitgegeven, met voorwaarden voor extensief beheer, zonder mais en met alleen stalmest. Marcel liet diverse schetsen zien van een mogelijke toekomstige inrichting, met voorbeelden bij Heerstaaijen en de uitmonding van de Chaamse Beek in de Mark. De aanwezigen in de Donk vroegen zich verbaasd af of ze dat nog allemaal gingen meemaken voordat ze zelf in De Donk zouden wonen. Het antwoord was hoopgevend. Verwacht wordt dat binnen een à twee jaar al de eerste resultaten te zien zullen zijn.

Maar eerst zal de provincie voor de voorstellen van het 'Perspectief voor het Markdal' (waaronder het nieuwe Natuur Netwerk Brabant) groen licht moeten geven. Daarvoor wordt ook de mening en inzet van de West Brabantse Vogelwerkgroep (met 'Natuurplein de Baronie' i.o.) gevraagd. Daarbij gaat het met name erover of de plannen verder te verbeteren zijn. Niet ieders wensen zullen voor 100 procent gerealiseerd kunnen worden, het paradijs bestaat niet en in luchtkastelen vliegen geen Grutto's. Het gaat om een positieve balans met meer kansen voor de natuur en voor bedrijvigheid. Iets dat bovendien in enkele jaren gerealiseerd kan gaan worden. Daaraan wordt nu gewerkt. Zie ook website www.verenigingmarkdal.nl met de voorstellen voor 'Perspectief voor het Markdal'.

Joop van Riet, secretaris Markdal



Vogelvloten op de Emerput

De Emerput is een plas van ongeveer 12 hectare groot. Het is een diepe plas die vroeger gebruikt is door de CSM als zinkput voor het slib van de suikerbieten. Toen de put nog belucht werd, noodzakelijk om zuurstof in het water te houden en stank te voorkomen, broedden er Kokmeeuwen. Onder de bescherming van deze meeuwen kwamen er Geoorde Futen broeden. Omdat de beluchters contractueel in 2008 zijn verwijderd zijn de meeuwen verdwenen maar gelukkig bleven de futen. Met dit project moeten de kans op broeden van de Kokmeeuwen vergroot worden en zo mogelijk ook die van Visdieven. Omdat de plas ook bekend is als een uitstekende plek om foto's te maken van Geoorde Futen is een kijkplek wenselijk.

De firma Arvid Mols zal vogelvloten in de Emerput aanbrengen*. Er komen er vier. Ze hebben een afmeting van ongeveer 130 bij-130 centimeter en komen tien centimeter boven het water uit. Ze zijn gebouwd van betonplex (een duurzame multiplexplaat) en andere houten onderdelen met voldoende drijfvermogen en voorzien van een houten ringbalk, gemaakt van kastankehout. Op de vloten komt voliëregaas dat het substraat, in de vorm van kleine kiezels, fixeert en tevens als "loopplank" voor de jonge vogels dient. Bovendien komen er drijvende loopplankjes voor de jongen. De vogelvloten worden voorzien van ankers om ze te stabiliseren en op hun plaats te houden.

Er is in Nederland niet veel geëxperimenteerd met vogelvloten of -eilanden. Voor diepe putten zijn mij geen voorbeelden bekend. Het is uniek dat er op de Emerput Geoorde Futen voorkomen. Vermoedelijk foerageren ze op kleine insecten en visjes die boven de spronglaag leven. Het samenleven van Kokmeeuwen en Geoorde Futen is wél bekend. Het was vroeger in de Noord-Brabantse vennen een normaal verschijnsel, maar door de achteruitgang van de meeuwenkolonies is deze vorm van symbiose verdwenen. We willen in Breda de vogels een nieuwe kans geven.

Er is veel belangstelling voor het fotograferen van deze fuut. Fotografen komen uit binnen- en buitenland naar de plas omdat het gemakkelijk is de Geoorde Futen hier te fotograferen. Het zijn mooi gekleurde vogels met een bijzonder baltsritueel (zie Vogels voorjaar 01/2014). Er worden om die reden zelfs workshops ter plekke georganiseerd.

We denken dat op de vloten plaats is voor twintig tot veertig meeuwenparen die vervolgens elk twee of drie jongen zullen grootbrengen. In de buurt op het voormalige CSM-terrein is reeds een grote kokmeeuwenkolonie aanwezig, maar deze nesten zijn bereikbaar voor landroofdieren. Dat is hier niet het geval. In de aan de Lage Vuchtpolder grenzende woonwijk broeden enkele Visdieven, wellicht zien deze vogels ook iets in de nieuwe broedgelegenheid. We moeten dit afwachten.

De Emerput ligt in een industriegebied, maar wordt ook gebruikt als wandelgebied door bewoners van de Haagse Beemden, een woonwijk met 30.000 bewoners. Rond de put ligt een wandelpad dat door hen veel gebruikt wordt. Ook in de winter is de plas van belang: er komen dan soms 1000 tot 3500 Kokmeeuwen samen voor ze naar de

slaapplaats gaan. De plas is opgenomen in de waterwildtellingen voor Sovon en wordt door Cor Borghouts al meer dan 25 jaar geteld. Tweemaal per jaar geeft de West Brabantse Vogelwerkgroep een excursie in dit gebied. Dan gaan er vaak meer dan tien mensen mee die zo hun omgeving beter leren kennen.

In het naast de plas gelegen restaurant zullen we een korte brochure wegleggen voor de bezoekers.

Piet van Iersel

*Deze vloten zijn op vrijdag 5 februari 2016 aangebracht (telefonische mededeling van de auteur).



Vloten in aanbouw



Geoorde Fuut

(R. Blik)



Vogelkijkhut Emerput

(R. Godrie)



De Blauwe Reiger, *Ardea cinerea*

Wordt het een echte winter of een met kwakkelweer? De Blauwe Reiger geeft een voorkeur aan zachte winters. Een wat langere vorstperiode kost veel, vooral jonge, Blauwe Reigers het leven. De koude winters van enkele jaren terug zorgden voor een verlies van 40 procent van hun aantal. De verliezen zijn na enkele jaren weer aangevuld. De Blauwe Reiger is een opportunist, een vindingrijke individualist. Ziet hij iemand met een hengel, dan zit daar zeker vis.



(Ria Lambregts)

Veldkenmerken

De Blauwe Reiger heeft een blauwgrijze bovenzijde, witte onderzijde en donkere leigrijze vleugels. De kop en de hals zijn wit. De witte kruin, door een rij zwarte veren omgeven, kan tijdens de balts worden opgericht. Op de voorkant van de nek bevindt zich een rij zwarte veren. Ze hebben een gele snavel en bruinige lange poten. De snavel is sterk en vlijmscherp. Pas op als je een gewonde reiger wilt helpen! Een Blauwe Reiger zal normaal vluchten. Maar lukt dat niet meer, dan mikt hij in deze situatie met zijn snavel onverwacht, razendsnel en gericht op je ogen.

De geslachten zijn gelijk. Het jeugdkleed lijkt op dat van de volwassen vogels, alleen zijn de nek en kop grijs. Ondanks zijn lange poten kan hij niet snel lopen maar schrijdt hij eerder statig voort. Het is de grootste Europese reigersoort. Als alle reigers vliegt hij met ingetrokken s-vormig gebogen nek en met trage vleugelslagen.

Blauwe Reigers vetten, evenals andere reigers, hun veren niet in met stuitolie maar met poederdons. Poederdonskussentjes zitten op de borst en aan de zijanten van de stuit. Poederdonsveren zijn veren waarvan de punten in poeder uiteenvallen. Ze groeien voortdurend aan en worden tijdens de rui niet afgeworpen. Met het poeder wrijven de reigers zich in. Ze verdelen het over de veren met hun snavel en met de middelste teen, waarvan de nagel getand is.

De Blauwe Reiger is bij ons een jaarvogel. Een klein gedeelte van de vogels trekt in het najaar weg. De Oost- en Noord-Europese Blauwe Reigers zijn overwegend trekvogels die overwinteren in landen rond de Middellandse Zee. Broeden doen Blauwe Reigers vooral van Zuid-Scandinavië tot in Midden-Frankrijk. Zuidelijker wordt het een steeds schaarsere broedvogel.

De relatie met de mens

Niemand zal tegenwoordig het water in de mond lopen bij de gedachte aan een gebraden reigerbout. Vroeger was dat anders. In oude kookboeken zijn uitgebreide recepten te vinden voor de bereiding van dit gerecht. De elite waardeerde de smaak van reigers bijzonder. In het Engeland van de zestiende en zeventiende eeuw waren jonge reigers, opgediend met aardbeien en zure room een culinair feest. Waarom deze wildsoort in latere jaren minder in trek raakte is onbekend. Hoewel, in de Sliedrechtse Biesbosch werden nog tot in de jaren dertig van de vorige eeuw regelmatig jonge reigers gegeten (H. Oome, *De levende Natuur* jrg. 1971). Ook de reigerjacht met speciaal afgerichte valken (Slecht- en Giervalk) was in de Middeleeuwen een geliefde bezigheid van de adel. We hebben in Breda hieraan het Valkenberg te danken. Hier werd vroeger vanuit het kasteel van Breda met valken op de hier in de omgeving (Reigerstraat!) broedende Blauwe Reigers gejaagd.

Later werd de vogel in ons land en de ons omringende landen hevig vervolgd, vooral door vissers. Mensen dachten ook dat de reigers in de kolonies met hun stront de bomen doodmaakten. Ook de verenmode was niet vriendelijk voor deze vogel. Hij kostte honderden reigers het leven. Niet zo verwonderlijk dus dat de Blauwe Reiger, niet zo lang geleden, een schuwe vogel was. Pas na invoering van beschermende maatregelen in Nederland, België, Frankrijk, Groot-Brittannië en Duitsland, rond 1960-1970, kon de soort toenemen en zijn de Blauwe Reigers minder schuw geworden. In steden kun je ze soms tot op enkele meters naderen. Wie herinnert zich niet de documentaire Schoffies, over de Blauwe Reigers in Amsterdam. Ook op het platteland zijn ze wat minder schuw geworden.

De Blauwe Reiger is een vrij stille vogel. Alleen in de kolonie zijn ze wat lawaaiiger. De roep klinkt als "grak" of "chrenk". De nestjongen "kekken".

Biotoop

De oevers van waterrijke gebieden vormen het oorspronkelijke biotoop. De hoogste dichtheden in ons land vinden we in de waterrijke graslandgebieden van Friesland, Noord- en Zuid-Holland en Utrecht. Kolonies in de stedelijke gebieden van laag Nederland zijn reeds lang bekend. Het belang van de stedelijke omgeving voor de soort komt duidelijk tot uiting in een telling van 224 Blauwe Reigers in Amsterdam in de winter van 2013/14. In het totale Waddengebied werden er toen slechts 231 geteld. Het stadsbiotoop, met oevers van stadswater en plaatsen waar veel voedsel te vinden is zoals dierentuinen, bij snackbars en op vismarkten kan van levensbelang zijn voor de Blauwe Reiger tijdens de winter. Op de hogere gronden is de vogel minder algemeen. Hier zijn betrekkelijk weinig kolonies. De kolonies bevinden zich hier voornamelijk in de beekdalen. Die kolonies zijn meestal ook minder omvangrijk.

Nestplaats

Blauwe Reigers broeden in meer of minder grote kolonies. Zelden vindt men afzonderlijke broedparen. De natuurlijke nestplaats, meestal in bomen, bevindt zich meestal in de buurt van water. Naarmate de vogel meer gevaar van de grond vreest nestelt hij hoger in de bomen. In enkele gevallen, in onbegaanbare en uitgestrekte rietmoerassen, wordt op de grond gebroed. Ook in steden bevinden zich soms kolonies in hoge bomen. Op sommige plaatsen



broeden ze in gezelschap van Aalscholvers of Roeken. Op Texel broeden ze in gezelschap van Lepelaars.

Na de terugkeer in de broedkolonie in het voorjaar bezetten de mannetjes allereerst de oude en grootste nesten. Wie later komt moet met een kleiner nest genoegen nemen. De mannetjes in de kolonie gaan bij aankomst wekenlang flink tekeer tegen elkaar. Als er dan een vrouwtje boven de kolonie vliegt, volgen een ritueel dansje en begroetingen. De mannetjes zetten hierbij hun staart- en borstveren op. Het vrouwtje biedt op haar beurt het mannetje takjes en blaadjes aan. Zijn er geen nesten meer vrij dan wordt begonnen aan de bouw van een nieuw nest. Er worden drie tot vijf blauwgroene eieren gelegd die door beide ouders worden bebroed. De jongen vliegen na zeven tot acht weken uit. Bij in kolonies broedende vogels worden de eieren niet allemaal in dezelfde tijd gelegd. Met als gevolg dat men in de nesten jongen van uiteenlopende leeftijden vindt met soms in mei nog nieuwe legsels. Vanuit de kolonie wordt in de wijde omgeving naar voedsel gezocht. Een reigerkolonie kan zeer lang bestaan. In onze omgeving is de kolonie in het Liesbos, volgens mij, een van de oudst bekende. Al sinds de zeventiende eeuw zijn in Amsterdam de bomen hoog genoeg en broeden daar Blauwe Reigers.

De Blauwe Reiger hoort bij de soorten die al vroeg in het jaar met nestelen beginnen. Het broeden begint al eind januari, zodat er in maart jongen zijn. Vanwege het constante voedselaanbod kunnen Blauwe Reigers in Nederlandse grote steden als Amsterdam, bijna het hele jaar broedend worden aangetroffen. Dit is voor deze soort uniek. Als ze eieren of kleine jongen hebben blijft meestal een van de ouders de wacht houden op het nest terwijl de andere vogel gaat foerageren. De meeste Blauwe Reigers zijn pas na twee jaar geslachtsrijp. De onvolwassen vogels keren in het voorjaar wel terug naar de kolonie. Rond de eeuwwisseling waren jaarlijks rond de 500 kolonies in ons land bezet. Grote kolonies van meer dan 150 nesten zijn er maar enkele in ons land. Kolonies van meer dan 1000 nesten zijn alleen bekend uit het begin van de twintigste eeuw.



(birdphoto)

Voedsel

Een Blauwe Reiger die geduldig staat te wachten tot zijn prooi verschijnt is een bekend tafereel. Blauwe Reigers vissen vooral door geduldig te wachten en dan met hun scherpe, krachtige snavel bliksemsnel toe te slaan. De Blauwe Reiger neemt per dag ongeveer 330 gram voedsel tot zich. Bij het water vangen ze voornamelijk aan de oppervlakte zwemmende dieren omdat ze hun snavel niet graag dieper dan tien centimeter in het water steken. Ze

maken op deze wijze voornamelijk kleine witvis buit. De in sommige landen economisch waardevolle karpers en de steeds schaarser wordende palingen lopen als bodemvissen weinig gevaar. De op beweging lettende vogel ziet ook de snoek steeds over het hoofd. Hij vangt zelden vissen die langer zijn dan twintig centimeter. Het voedsel bestaat maar voor een derde deel uit vis. Tweederde deel bestaat uit larven van de Geelgerande Watertor, larven van libellen en uit talrijke kleine knaagdieren, zoals muizen, ratten, mollen, en kikkers. Vooral jonge reigers krijgen vaak grote hoeveelheden muizen gevoerd.



(birdphoto.nl)

Hans van der Sanden

Literatuur

Avifauna van Noord-Brabant. v. Erve 1967
Sovon 1987, Atlas van de Nederlandse vogels
Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2002
Archief West Brabantse Vogelwerkgroep
Vogels, Vogelbescherming, Alfred Blok .



Verspreidingsgebied Blauwe Reiger



Skjerpiplerke/ Oeverpieper

Zoals vaker waren lief en ondergetekende weer eens in Schouwen-Duiveland. Deze keer waren we er niet in de zomer maar in het najaar en niet aan de kust van de Noordzee, maar bij Ouwkerk. Er is daar een mooie camping die grenst aan de Oosterschelde, het krekengebied en wat inlagen. En er is een restaurant vlakbij, een enorme pré. Er was voor mij genoeg te beleven.

Het was oktober, een maand waarin veel vogels op trek zijn. Langs de Oosterschelde treedt stuwing op waardoor je daar veel trekvogels waarneemt. Op de camping waren volop besdragende struiken, een goede plaats om de verloren vetreserves aan te vullen. De vogels wisten die te vinden. Zo hoorden en zagen we daar onder andere Koperwieken, Zanglijsters, Kramsvogels en Goudhaantjes. We zagen zelfs een keer een Houtsnip op het terrein. Soms zagen we de vogels in groepjes de Oosterschelde oversteken. Verder in de buurt vlogen een hoop Vinken met daartussen een enkele Keep. De trek blijft fascineren.

In de inlagen en langs de Oosterschelde waren verschillende soorten steltlopers te zien. De meeste in winterkleed en dan is het determineren wat lastiger. Dat was goed kijken en de boekjes raadplegen, erg leerzaam. Verder zagen we eenden, als Tafeleenden, Middelste Zaagbekken en wat Brilduikers, de laatste in prachtkleed. Wat zijn de mannetjes mooi! Ook waren er fuutachtigen, zoals Geoorde Futen en Dodaarsjes. Bij de kreken hoorden we de Waterral roepen en zagen we bijna elke dag een IJsvogel.

Nieuwsgierig

Uiteraard pakten we ook regelmatig de fiets om wat verder weg te vogelen. En zo kwamen we terecht bij de slikken van Vianen, een hoogwatervluchtplaats. Prachtig om al die steltlopers daar te zien. Maar niet alleen steltlopers. Ineens kwam er een groepje kleine vogels aanvliegen. Ik ben dol op kleine vogels en wilde natuurlijk weten welke soorten het waren. We zagen een Tapuit, die was goed te herkennen. Maar we zagen ook bruinige vogels. Inmiddels zijn we al zo ervaren dat we zagen en hoorden dat het piepers waren. Althans ik. Lief loopt nog een beetje achter. Echter, wat voor piepers? Er zijn meerdere soorten met eenzelfde soort piepje die, qua uiterlijk, allemaal op elkaar lijken, vind ik: bruinige vogels met een lichte onderzijde met streepjes. Daarom de zakgids van Peter Hayman geraadpleegd. Maar de vogels zaten niet stil en met de verrekijker was het moeilijk de nuances te zien. Verder dan Gras- Oever- of Waterpieper kwamen we niet. Ik ben van nature erg nieuwsgierig, het niet weten hield me bezig. Ik zou en moest weten wat voor pieper het was. Daarom ben ik de volgende dag teruggefietst naar die plek in de hoop dat ze kwamen opdagen. Deze keer nam ik een telescoop mee om de nuances goed te zien. En de ANWB-vogelgids. Verder had ik de nodige proviand meegenomen zodat ik het daar wel even zou uithouden. Toen ik aankwam waren er geen piepers te zien maar geduld is een schone zaak. Ondertussen hoefde ik me niet te vervelen. Het water steeg met als gevolg dat de steltlopers dichterbij kwamen. Uiteindelijk werd mijn geduld beloond. Daar kwam een groepje kleine vogels aanvliegen. Piepers. Gauw mijn telescoop erop gezet. Ze lieten zich lang genoeg bewonderen om ze goed te bestuderen. De vogel had

donkere poten. Soms leken ze wat bruinrood maar ze hadden zeker niet de roze pootkleur die een Graspieper heeft. De mantel was bruinig met een onduidelijke tekening. De mantel van de Graspieper is ook bruinig maar de tekening is veel contrastrijker. Het was een Oever- of Waterpieper. De snavelkleur was donker. De snavel van de Oeverpieper is relatief lang maar dat is een kenmerk dat ik niet goed herken, dat vereist toch enige ervaring. De borst en buik waren wat beige en de borst en flanken waren redelijk zwaar gestreept. De strepen waren diffuus. De Waterpieper is wat witter van onder en is over het algemeen wat minder zwaar gestreept. De vogel had een lichte oogring maar geen duidelijke wenkbrauwstreep. Dat laatste is een kenmerk van de Waterpieper. Daarbij moet je echter oppassen, ook bij de Waterpieper is de wenkbrauwstreep niet altijd duidelijk. En een ondersoort van de Oeverpieper, *Anthus petrosus littoralis*, heeft wel een duidelijke wenkbrauwstreep. Bij goed kijken leek de mantel meer olijfkleurig, iets dat bij de Waterpieper niet het geval is. Verder zag ik tijdens het vliegen lichte buitenste staartpennen, maar niet echt wit. De buitenste staartpennen van de Waterpieper zijn wit, die van de Oeverpieper meer grijsig. Met kleuren moet je echter wel oppassen. Het licht heeft daar veel invloed op.

Toch, alle kenmerken wezen op een Oeverpieper. Inmiddels had ik ook wat informatie opgezocht over de Oeverpieper. De vogels broeden op rotskusten in Groot-Brittannië, Noord- en West-Frankrijk en Scandinavië. De vogels uit Engeland en Frankrijk zijn voor een groot deel standvogel. De Scandinavische vogels overwinteren voornamelijk aan de kusten van West-Europa, ook in Nederland. Ze zijn hier vooral te zien van half september tot half maart aan de kust, op slikken, dijken en waterkeringen. Op waarneming.nl zag ik dat de meeste vogels gezien worden in oktober. Veel vogels overwinteren in het Land van Saefthinge. Uit een telling van begin jaren negentig bleken er dat toen rond de 5000 te zijn.



Geringde Oeverpieper

(Hannie van Gils)

Geringde

Het leuke was, dat er een gekleurringde vogel tussen zat. En de betreffende pieper was zo vriendelijk om er eens goed voor te gaan zitten zodat ik zijn ring kon aflezen: een gele ring aan de rechter tarsus: S3C. Mooi, zo kon ik misschien wat achtergrondinformatie van de betreffende vogel krijgen. En kon ik gelijk verifiëren of het echt een Oeverpieper was. Ik ben naar <http://www.cr-birding.org/> gegaan en heb daar het ringproject opgezocht. Je moet



dan wel de Latijnse of Engelse naam weten, maar die was snel opgezocht, *Anthus petrosus* of Rock Pipit. Het was even zoeken op de site maar 'with a little help of a friend' zoals de Beatles al zongen, is het gelukt. Vervolgens heb ik een mail gestuurd naar de ringer. Binnen twaalf uur had ik al een reactie. De Oeverpieper, Skjerpiplerke in het Noors, was gevangen met een vangkooi in Giske, Noorwegen (een eiland 380 kilometer ten noordwesten van Oslo), en was een mannetje van het eerste kalenderjaar of oudertoen hij werd geringd op 25 september 2015. Hij had er 31 dagen over gedaan om 1217 km af te leggen, bijna 40 kilometer per dag. En dat met een gewicht van 25 gram en een vleugellengte van 92 millimeter. Een hele prestatie.

En zo kwamen we weer op die fascinerende vogeltrek. Ik had Kjell, de ringer, om wat meer informatie gevraagd en hij was zo vriendelijk om die te sturen. In Giske worden niet alleen Oeverlopers geringd maar onder andere ook steltlopers en meeuwen van een kleurring voorzien. Het kleurringproject van de Oeverpieper is begonnen in 2011. Eerder werden ze ook al geringd maar alleen met een metalen ring. Sinds het kleurringproject zijn er uiteraard veel meer terugmeldingen. Hij heeft mij ook een lijst met terugmeldingen gestuurd.

Uit zo'n lijst is wel het een en ander, aan informatie te halen. De meldingen zijn vooral van oktober tot maart. Ze komen uit Noorwegen zelf (30, waarvan 4 in de lente), Engeland (11), Nederland (14), Denemarken (4), Zweden (5), Duitsland (4) Schotland (2), Frankrijk (2) en Spanje (1). De oudste Oeverpieper die ik tegenkwam was minimaal acht jaar oud. Zo zie je dat de ene vogel niet ver wegtrekt en de andere wel. Zo zijn er verschillende meldingen van dezelfde vogel in de winter aan de zuidkust van Noorwegen (444 kilometer ten zuidoosten van Giske). De verste terugmelding is uit Spanje: (in 81 dagen werd een afstand van 2328 kilometer afgelegd. De trekrichting is meest zuid, zuidwest en westzuidwest, zoals de kustlijn loopt.



Oeverpieper

(Ed van Zoonen)

Overwintering

Sommigen vogels lijken plaatstrouw te zijn. Meerdere terugmeldingen van dezelfde vogels uit verschillende jaren, op verschillende data, zijn altijd uit dezelfde streek. Ze keerden terug naar hetzelfde overwinteringsgebied. Ik weet niet of dat de gewoonte is omdat er van de meeste Oeverpiepers maar één terugmelding is. En de periode tussen ringdatum en terugmelddatum is erg verschillend,

van een aantal dagen tot een aantal jaren. Het is dus niet goed te achterhalen wat precies het trekgedrag is. Vliegt de vogel snel naar zijn overwinteringsgebied of maakt hij de reis in etappes? En zijn de meeste inderdaad plaatstrouw? **Wat ik wel weet is dat mijn Oeverpieper goed was voor zilver. Hij was de op een na snelste (gemiddeld aantal kilometers per dag) volgens de lijst.**

Hannie van Gils



Grauwe Vliegenvanger

(Ria Lambregts)

Vervolg Grauwe Vliegenvangers

Net als in 2015 heb ik dit jaar her en der weer Grauwe Vliegenvangers gezien, Helaas heb ik nu geen nestje gevonden.

Bij Den Deijl is de wingerd in zodanige staat dat daar onvoldoende beschutting is, denk ik. Ook de alarmroep, het sie tijk, heb ik weinig gehoord. Ik moest het doen met het hoge roepje, dat voor mij niet altijd goed te horen en te herkennen is, én met toevallige ontmoetingen.

Binnenkort moet ik het weer zonder ze stellen. Maar op het moment van schrijven, half augustus, geniet ik nog met volle teugen. Ik verblijf weer in de buurt van boswachterij Westerschouwen. Een goede keus, ze zijn hier weer goed waar te nemen. Wat een feest.

Het nestje van vorig jaar hier was leeg. Maar dat wil niets zeggen, misschien is het gebruikt en waren ze al uitgevlogen. In de buurt zag ik in ieder geval weer een aantal pas uitgevlogen jongen met hun spikkels en stippels, oefenend in foerageren vanaf een struik boven een verhard pad. En ze werden nog bijgevoerd door een ouder. Ook in de Zeepeduinen, waar ik in mei een paartje had gezien, kon ik van ze genieten. Wel twee uur lang maakten ze hun jachtvluchtjes boven een watertje aldaar. Lief is uiteindelijk maar terug naar de camping gegaan, hij vond het wel welletjes. Ik kon er geen genoeg van krijgen en ben gebleven totdat ik ze niet meer zag.

In augustus-september vliegen ze richting Afrika. Ik wens ze een goede reis en zie weer uit naar ze in het volgende jaar.

Hannie van Gils



Onderzoek + inventarisaties + verslagen

	Vroegste waarneming	Vroegste waarneming	Waarnemingen 2016			aankomstdatum 2016
Soort	Avifauna Brabant.	Archief of 't Hupke	1	2	3	eerste 10 waarnemingen
Lepelaar *	16-02-60	03-01-13	16-01-16	13-02-16	19-02-16	14-2-2016?
Zomertaling	06-03-61	23-02-90	10-1-2016?	02-03-16	03-03-16	5-3-2016
Wespendief	08-04-61	30-03-80	07-05-16	08-05-16	09-05-16	10-05-16
Bruine kiekendief *	21-02-62	01-01-12	01-01-16	16-01-16	31-01-16	8-2-2016?
Grauwe kiekendief	05-04-64	06-04-06	22-04-16	01-05-16	03-05-16	
Visarend	17-03-63	31-01-12	26-03-16	26-03-16	29-03-16	30-3-2016
Boomvalk	24-03-44	08-03-81	9-4-2016	20-04-16	22-04-16	23-5-2016
Kwartel	26-03-64	16-04-85	29-04-16	03-05-16	08-05-16	14-5-2016
Kleine plevier	18-03-50	03-03-07	03-03-16	05-03-16	19-03-16	17-3-2016
Kemphaan	28-04-62	04-01-13	01-01-16	15-01-16	28-01-16	13-2-2016?
Grutto (1)	13-02-55	18-01-12	08-02-16	09-02-16	12-02-16	17-2-2016
Regenwulp	13-02-66	13-03-83	18-02-16	23-03-16	25-03-16	26-3-2016
Groenpootruiter	07-04-66	16-03-10	13-02-16	02-03-16	17-03-16	17-3-2016
Bosruiter	22-04-53	02-04-12	13-03-16	31-03-16	14-04-16	14-4-2016
Oeverloper	09-04-60	15-01-15	8-1-2016?	05-03-16	05-03-16	12-3-2016
Zwartkopmeeuw	23-04-62	13-02-10	05-03-16	06-03-16	10-03-16	15-3-2016
Zwarte stern	07-04-60	10-04-89	15-04-16	16-04-16	26-04-16	25-4-2016
Zomertortel	18-04-64	07-04-90	19-04-16	20-04-16	20-04-16	22-4-2016
Koekoek	09-04-66	19-03-90	12-04-16	14-04-16	14-04-16	15-4-2016
Gierzwaluw	15-04-57	01-04-10	14-04-16	15-4--16	16-04-16	16-4-2016
Draaihals	02-04-64	12-04-10	23-04-16	24-04-16	25-04-16	
Oeverzwaluw	02-04-66	02-03-12	23-03-16	23-03-16	24-03-16	25-3-2016
Boerenzwaluw	02-03-60	18-02-07	23-03-16	23-03-16	23-03-16	23-3-2016
Huiszwaluw	06-04-51	30-03-03	27-03-16	27-03-16	28-03-16	30-4-2016
Boompieper	23-03-59	10-03-07	20-03-16	30-03-16	31-03-16	31-4-2016
Gele kwikstaart	01-03-62	09-03-91	23-03-16	24-03-16	26-03-16	25-3-2016
Nachtegaal	11-04-52	05-04-83	07-04-16	10-04-16	10-04-16	12-4-2016
Blauwborst	08-03-59	02-03-10	21-03-16	21-03-16	23-03-16	24-3-2016
Zwarte roodstaart *	06-03-57	02-01-12	01-01-16	03-01-16	03-01-16	???
Paap	11-03-62	23-03-80	20-1-2016?	26-03-16	26-03-16	24-3-2016
Roodborsttapuit *	18-01-59	02-01-04	01-01-16	16-1-2016	29-01-16	???
Tapuit	05-04-66	15-03-90	26-03-16	28-03-16	29-03-16	1-4-2016
Beflijster	29-03-96	06-03-15	24-03-16	02-04-16	04-04-16	5-4-2016
Snor	04-04-61	28-03-12	01-04-16	02-04-16	03-04-16	7-4-2016
Rietzanger	05-04-57	22-03-12	27-03-16	28-03-16	30-03-16	30-3-2016
Bosrietzanger	25-04-45	09-04-05	20-04-16	01-05-16	01-05-16	2-5-2016
Kleine karekiet	09-04-55	08-04-12	10-04-16	10-04-16	10-04-16	12-4-2016



Spotvogel	06-04-43	10-04-90	07-05-16	07-05-16	07-05-16		8-5-2016
Grasmus	07-04-60	26-03-86	10-04-16	13-04-16	13-04-16		13-4-2016
Tuinfluit	16-04-52	03-04-86	12-04-16	16-04-16	17-04-16		18-4-2016
Zwartkop *	04-04-50	15-01-07	19-03-16	28-03-16	30-03-16		30-4-2016
Fluiter	20-04-63	11-04-82	12-05-16	25-05-16			
Tijftjaf**	17-02-61	02-01-12	15-02-16	15-02-16	16-02-16		17-2-2016?
Fitis	19-03-59	08-03-98	25-03-16	27-03-16	28-3-2016		28-3-2016
Grauwe vliegenvanger	11-04-48	14-04-07	30-04-16	30-04-16	30-04-16		4-5-2016
Bonte vliegenvanger	06-04-63	02-04-90	06-04-16	08-04-16	08-04-16		11-4-2016
Wielewaal	15-04-61	12-04-81	06-05-16	06-05-16	06-05-16		8-5-2016

Fenologie 2016

Een aantal vogelsoorten vliegt na het broedseizoen in de herfst naar het zuiden. De neiging tot wegtrekken, broeden en andere gedragingen verandert met de daglengte. Vogels hebben blijkbaar een inwendige klok of kalender. Maar uitwendige prikkels kunnen dit ritme wel vertragen of versnellen. Fenologie-onderzoek bestudeert het verband tussen de meteorologische of klimatologische omstandigheden en organische natuurverschijnselen als de aankomstdatum van trekvogels. Als Vogelwerkgroep zijn we vooral in dat laatste geïnteresseerd. Aan dit onderzoek kan iedereen, ervaren of pas gestart met de vogelstudie, meedoen. Vandaar ieder voorjaar de oproep om de eerste waarnemingen van doortrekkers of zomergasten door te geven. Hier wat resultaten van dit jaar.

Half maart waren er al wekenlang Tijftjaffen in het land. Maar eigenlijk waren ze er al veel langer want steeds vaker overwintert een aantal in ons land. Dit maakt het moeilijk te bepalen of het overwinterende vogels of teruggekeerde zomergasten betreft. Dit geldt ook voor Zwartkop, Bruine Kiekendief en Lepelaar. Maart 2016 was een relatief frisse maand, in tegenstelling tot de voorbije winter. De temperaturen waren wat onder het langjarig gemiddelde. De oorzaak hiervan waren de koude nachten en ochtenden, een gevolg van hardnekkige noordenwind. Dat veranderde rond het paasweekend. De wind draaide naar het zuiden en een dag later waaide het krachtig uit die richting. Het was prachtig zonnig weer en goed om buiten te zijn. Plotseling waren er overal Tijftjaffen te horen. Opvallend was de doortrek van de Visarenden. Binnen een week werden de eerste tien doortrekkers gemeld op waarneming.nl. De eerste Oeverzwaluw en Boerenzwaluw werden op 23 maart doorgegeven. Vorig jaar werd de eerste Oeverzwaluw op 14 maart en de eerste Boerenzwaluw op 10 maart gezien. Dat is bijna veertien dagen eerder dan dit jaar. Maar binnen twee dagen werden de eerste tien waarnemingen van de Boerenzwaluw doorgegeven. De gemiddelde aankomstdatum van de eerste tien Boerenzwaluwen was daardoor dit jaar exact gelijk aan vorig jaar: 23 maart.

Op 22 april werd de eerste Grauwe Kiekendief in de omgeving van Chaam waargenomen. Op 7 mei werd de eerste Grauwe Kiekendief met een "Wingtag Green CC" waargenomen in de Biesbosch. Deze goed herkenbare

vogel werd daar in mei bijna dagelijks gezien en gemeld op waarneming.nl. De Draaihals wordt maar weinig waargenomen in onze omgeving. Bij de Draaihals speelt het onopvallend verenkleed, het gedrag en het onbekende geluid een rol bij de herkenning. Dit jaar waren er zeven meldingen van een Draaihals. Het betreft hier hoogstwaarschijnlijk slechts twee vogels. Drie waarnemingen kwamen op opeenvolgende dagen van de Deeneplaatweg in de Biesbosch en de andere vier waarnemingen op opeenvolgende dagen van Werkendam, Schans-Zandsteeg, e.o. De waarneming van een Paapje op 20 januari is waarschijnlijk een vergissing. Het betreft hier waarschijnlijk een vrouwtje Roodborsttapuit. Op 10 januari werd de eerste Zomertaling waargenomen, mogelijk een overwinteraar of een foute determinatie. Slechts een klein deel van de Europese populatie overwintert in landen rondom de Middellandse Zee. De overgrote meerderheid overwintert ten zuiden van de Sahara. Als het een overwinteraar is, is de vogel mogelijk van Oost-Europese oorsprong. Vogels in Afrika zullen, naar ik aanneem, geen weet hebben van onze winters en bij een zachte winter besluiten eerder terug te keren. Normaal gesproken arriveren de eerste Zomertalingen eind februari of begin maart.

Met dank aan de waarnemers die de moeite namen hun gegevens door te geven. Vergeten? Aanvullingen zijn welkom.

Hans van der Sanden

"Voedsel zoeken is een dagtaak. Een Huizwaluw met jongen vangt per dag wel 9.000 insecten".



Onze Tortel

Al jaren lang geef ik de vogels in mijn tuin nootjes, pindakaas en zaad. Dankzij die bijvoeding worden wij dan ook beloond met de vele vogels die bij ons in de tuin komen eten. Zo hebben wij jarenlang een paartje Turkse Tortels gehad dat uit mijn hand kwam eten.

Maar de afgelopen zomer en najaar was het anders, als wij in de ochtend trouw wat zaad in de tuin strooiden kwamen daar direct een vijftal Turkse Tortels op af. Één tortel, een beetje zielige, die wij probeerden wat bij te voeden, werd dan door de vier andere om beurten achterna gezeten en overal gepikt waar ze hem maar konden raken en dan vooral op zijn kop. Ondanks dat bleef de zielige Tortel consequent elke ochtend komen voor zijn deel van het zaad.

Afgelopen winter hadden wij een Tortel in de tuin die consequent vier andere tortels uit onze tuin verjoeg. Was het de zielige Tortel van de afgelopen zomer, die sterk geworden dankzij onze voeding, revanche nam op zijn vier soortgenoten?

Zaterdagochtend 23 april riep Anke mijn vrouw dat er een rare grote vogel in de tuin zat. Het bleek een Sperwer te zijn die helemaal achter in de tuin een Turkse Tortel zat te ontleden. Was het de zielige maar dankzij onze bijvoeding sterk geworden Tortel?

Geen idee, wij moesten de hele zaterdag weg en nu, zondag, kijk ik in een wel erg stille tuin.

Arnold Klaren

Groene Specht

Sinds eind 2012 woon ik in de Meulenspie, een mooi nieuw wijkje in Teteringen. Vanaf het eerste voorjaar in 2013 heb ik al veel leuke waarnemingen gedaan: broedende Putters in de voortuin, Witte Kwikstaarten, Groenlingen, Zwarte Roodstaarten, Ringmussen. Maar ook Koolmezen, Pimpels, Huismussen en Merels. Van bijna allemaal heb ik de jonge vogels in onze tuin gezien. Vanochtend zag ik achter ons huis dit mooie mannetje Groene Spechten, die een bedelend jong aan het voeren was. Mijn eerste Groene Specht hier, toch maar even de fotocamera erbij gehaald. Weinig licht en grote afstand, maar vader en kind zijn wel in beeld.

Corine Spoel



Groene Specht

(hendrix.com)



Sperwer op plukplaats

(Foto: Marietta Peters)



Jos Quirijnen



Jos is een nieuwe rijzende ster als vogelaar binnen de Vogelwerkgroep. Hij is bevlogen en een doener. Hij kan niet goed stil zitten en dat type kunnen we goed gebruiken, vooral in de werkgroepen. Komend seizoen wil hij zich in ieder geval gaan inzetten in de Kamertjes.

Hoe belangrijk is het vogelen voor jou?

Al tijdens mijn jeugd werd ik geraakt door de vrijheid waarover vogels beschikken.

Van mijn eerste spaarcenten kocht ik dan ook op dertienjarige leeftijd het vogelboek van Peterson, dat ik nog steeds bezit, en een verrekijker. Dagenlang vertoefde ik voornamelijk in het Ulvenhoutse Bos, rond de Fazanterie, waar de bosrand grensde aan een zich tot aan het Markdal uitstreckende vogelweide. Hier broedden Boomvalken, IJsvogels en vele andere vogels. Ik kan mij herinneren dat ik daar in de trektijd een Visarend heb waargenomen. Inmiddels is deze prachtige weide voor vogels veranderd in een geasfalteerde doortrekracebaan voor mensen.

Het gevoel van vrijheid dat het gedrag van vogels weerspiegelt heeft mij zeker geholpen in het zoeken naar identiteit. Tevens is er ook meer interesse en gevoel voor de natuur ontstaan.

Wat betekent de Vogelwerkgroep voor jou?

De Vogelwerkgroep is voor mij een rechtstreekse opening naar het vrijheidsgevoel dat ik al in mijn jeugd ervoer. Door het werk in loondienst en gezinsverplichtingen is hier lange tijd geen ruimte voor geweest, maar sinds mijn pensionering is het gevoel van vrijheid teruggekeerd en is er nu volop tijd om mij als vrijwilliger voor de Vogelwerkgroep beschikbaar te stellen.

Waarom ben je lid geworden?

Na het bouwen van verschillende nestkasten, onder andere voor Steenuilen, had ik een probleem met de plaatsing van die kasten. Via via kwam ik in aanraking met de coördinator van de (steen)uilenwerkgroep Martin van Leest en Jan Benoist en ben ik lid geworden van de Vogelwerkgroep.

Wat is je mooiste vogelervaring?

Het maken van behuizing waarin hele vogelfamilies in worden grootgebracht is voor mij toch wel een van de mooiste vogelervaringen. Ook het onlangs uitgenodigd worden om bij het ringen van jonge Steenuilen behulpzaam te zijn, is uiteraard een geweldige ervaring. Natuurlijk zijn bijzondere waarnemingen ook fantastisch.

Wat is je vreemdste ervaring op vogelgebied?

In mijn jonge jaren was ik perfect in staat om het geluid van een Koekoek te imiteren, waardoor deze vogels in een bepaald jaargetijde zich uit het veld lieten roepen en naar je toe kwamen; dat vond ik geweldig.

Later had ik een nestje van een Heggenmus in een kamperfoeliestruik waarin een Koekoek een ei had gelegd. Nog geen uur nadat het ei van de Koekoek was uitgekomen had het koekoeksjong de veel kleinere jonge Heggenmusjes over de rand van het nest gewerkt en waren die ten dode opgeschreven. Vervolgens zijn de volwassen Heggenmussen, volkomen gestrest, wekenlang bezig om de mateloze honger van hun reuzejong te kunnen blijven stillen.

Wat is je lievelingsvogel?

Laat ik maar meevliegen met onze nationale vogel en de Grutto een warm hart toedragen, maar uiteindelijk vind ik ook alle vogels kinderen van God.

Wat doe je zoal op vogelgebied?

Nestkasten maken voor uilen, spechten, Boomkruipers en mussen. Helaas zonder het gewenste resultaat: in de spechtenkasten zitten Spreeuwen, in de boomkruiperkasten zitten Pimpelmezen en het mussenhotel is onbewoond!. Ook een steenuilenkast is nog onbewoond en de tweede is na de nodige verbeteringen in augustus pas klaar voor een definitieve ophanging.

Het meegaan met vogeltrips die door deskundigen worden georganiseerd, leert mij vogelgebieden kennen, waar ik inmiddels al verschillende malen in mijn eentje naar terug ben geweest.

Wat is het mooiste vogelland?

Ik heb veel met een zeilboot in het buitenland gereisd, waarvan de kusten van Venezuela en Brazilië mij qua vogels bijzonder hebben geboid.

Wat is je favoriete gebied in Nederland?

Tot nu toe zijn trips naar Zeeland, de Vrije Kavelen bij Zonzeel, de Vierde Bergboezem bij Breda en naar het Markiezaat een prima ervaring geweest. Deze gebieden zijn nu favoriet.

Zijn we nog wat vergeten?

Nee ik denk het niet.

Jan Benoist



De Molenplaat

Algemeen

De Molenplaat is een natuurgebied in ontwikkeling. Van een zandplaat in de Oosterschelde werd het een slibdepot en nu is het een prachtig natuurgebied dat nog verder uit kan groeien wat natuurwaarden betreft.



Ligging en bereikbaarheid

Atlasblok(ken) 49-33-15 en 49-24-51 en 49-34-11.

De Molenplaat ligt ten westen van Bergen op Zoom en ten noorden van het Markiezaatsmeer.

Beschrijving

De Molenplaat strekt zich uit over drie gemeenten te weten Bergen op Zoom, Reimerswaal en Tholen.

De oppervlakte is circa 150 hectare. Het gebied is eind 1992 aangekocht door Het Brabants Landschap en wordt sinds 1997 ontwikkeld als natuurgebied. De aankoop was uit een oogpunt van natuurbehoud van strategisch belang. Het voortbestaan van dit natuurgebied in ontwikkeling kon hiermee worden veiliggesteld. Oorspronkelijk, voor de aanleg van de Oesterdam, was de Molenplaat een bij laag water droogvallende zandplaat, een natuurlijke opduiking in het Oosterscheldebekken. Deze werd overspoeld door het getij. Het water was dus zout. De nog steeds in het gebied voorkomende plukjes zeekraal getuigen ervan. Zij duiden op plekken met een nog altijd zoute ondergrond. De schelpen in het zand herinneren eveneens aan het voorbijge zoute bestaan van het gebied. In de jaren zeventig hield Rijkswaterstaat slib over uit de Schelde-Rijnverbinding en het Bathse Spuikanaal. Om dat op te slaan, werd de Molenplaat opgespoten met zand, klei en veen. Dat vormde een goede voedingsbodem voor verschillende soorten flora. In 1988 werd slib, afkomstig uit het Spuikanaal, opgespoten. De Molenplaat is ruim twintig jaar een slibdepot geweest. Het depot is achtereenvolgens begreppeld, ingezaaid met koolzaad en in gebruik genomen als akkerland. Op sommige plaatsen is zand afgegraven, waardoor plassen en terreindepressies zijn ontstaan. Via een doorlaat in de Markiezaatskade wordt het overtollige water afgevoerd.

Mogelijkheden

De Molenplaat is het beste te bereiken met de auto via de Noordlandseweg in Bergen op Zoom. Rij deze weg in westelijke richting helemaal af tot aan de slagboom. Hier begint de Molenplaat en kan geparkeerd worden. Loop bij de slagboom links het fietspad op. Links ligt dan de

Binnenschelde, bekend van de ansjovisvisserij. Al snel zie je wandelknooppunt (KP) 11. Ga van hieruit naar KP 12. Van KP12 naar KP 10. Je wandelt nu langs het Markiezaatsmeer aan de linkse kant. Hier zijn paaiplassen voor de vissen aangelegd. In het riet tref je de rietvogels. Van KP 10 naar KP 77. Volg het onverharde pad tot je op de verharde weg komt op de kop van de Molenplaat. Ga hier rechtsaf en volg de verharde weg terug naar de slagboom bij de parkeerplaats. Aan je linkerzijde loop je nu langs het Bergsche Diep. Sla niet linksaf (bij de verharde weg) want dan kom je pas over bijna 25 km weer bij de parkeerplaats. Je loopt dan heel het Markiezaatsmeer rond. Ook mooi overigens. De route is ongeveer 8 kilometer lang. Heb je minder tijd loop dan van KP 11 meteen naar KP 10. Dat scheelt 3 km.



Sla hier rechtsaf de verharde weg op.

Wat is er te zien

Lente/Zomer

Dodaars, Fuut, Aalscholver, Blauwe Reiger, Grote Zilverreiger, Knobbelzwaan, Grauwe Gans, Brandgans, Grote Canadese Gans, Nijlgans, Bergeend, Wilde Eend, Kuifeend, Havik, Sperwer, Torenvalk, Boomvalk, Buizerd, Bruine Kiekendief, Fazant, Wulp, Grutto, Kievit, Tureluur, alle meeuwen, Visdief, Groene Specht, Grote Bonte Specht, Veldleeuwerik, Gier-, Boeren-, Oever- en Huiszwaluwen, Pimpel-, Kool- en Staartmezen, Boomkruiper, Blauwborst, Roodborsttapuit, Bosrietzanger, Kleine Karekiet, Rietzanger, Zwartkop, Tuinfluiter, Fitis, Tjiftjaf, Vink, Kneu, Rietgors, etc.

Herfst/Winter

Dodaars, Fuut, Aalscholver, Blauwe Reiger, Grote Zilverreiger, Knobbelzwaan, Grauwe Gans, Brandgans, Grote Canadese Gans, Nijlgans, Bergeend, Wilde Eend, Kuifeend, Tafeleend, Smient, Havik, Sperwer, Torenvalk, Buizerd, Blauwe Kiekendief, Fazant, Wulp, Kievit, Tureluur, alle meeuwen, Visdief, Groene Specht, Grote Bonte Specht, Boomkruiper, Vink, Kneu, Rietgors etc.

Jan Benoist

Voor meer informatie en foto's:

www.westbrabantsevwg.nl



De werkgroep Rooskensdonk

De werkgroep bestaat uit zeven leden, Cees en Harry Janssen, Eric Corssmit, Ger Duijff, Cees Huijben, Hannie van Gils en Clemens van Nijnanten (coördinator).

Rooskensdonk is een weidevogelgebied van Staatsbos-beheer (SBB), dat gelegen is in de hoek waterzuivering, A16/spoorlijn en Mark en dat ook als bergboezem wordt gebruikt.

Het gebied

Door de aanwezigheid van verschillende poelen komen er vooral in de wintermaanden veel watervogels voor. De naam Roosken(s) is waarschijnlijk een afleiding van het woord roos dat riet kan betekenen. Een donk is een lichte verhoging, vaak van niet meer dan een meter, in een laag gebied. Een zeer toepasselijke naam want in de twee keer dat Harry en Cees Janssen hebben meegemaakt dat het gebied als bergboezem werd gebruikt, was de donk het enige stukje dat niet overstroomde.

Het doel van de werkgroep is het inventariseren van het vogelbestand op Rooskensdonk en het meehelpen met het beheer van het gebied. Jaarlijks wordt er overleg gevoerd met SBB. Zo wordt onder andere aan de werkgroep gevraagd wanneer er gemaaid kan worden, zodat bij een verlaat broedseizoen voorkomen wordt dat veel van de jonge weidevogels gedood worden. Als lid van de werkgroep voel ik me heel bevoorrecht. Wij mogen als vrijwilliger van SBB dit uitzonderlijke natuurreserveaat dat verboden gebied is, toch bezoeken. Gelukkig heeft SBB afgelopen jaar aan de oostzijde van het gebied (verlengde van de Dammenseweg) een kijkscherm aangelegd, zodat meer mensen van dit gebied kunnen genieten.

inventarisatie

In 2015 hebben leden van de werkgroep zo'n 32 keer een rondje langs de rand van het gebied gelopen. Zo'n rondje heeft als voordeel dat de dieren in het gebied niet gestoord worden. Het heeft wel als nadeel dat bij het inventariseren kleine vogels die midden in het gebied zitten gemist worden, bijvoorbeeld Gele Kwikstaart, Roodborsttapuit, Rietgors en Blauwborst. Door het altijd op dezelfde manier te doen, krijg je echter toch een goed beeld van de veranderingen.

Het leuke van het gebied is dat je het in twee duidelijk verschillende stukken zou kunnen verdelen. Het eerste stuk is de smalle strook langs het spoor met riet, struiken en kleine bomen waar een grote variatie aan vogels aanwezig is. Naast Fitis, Tjiftjaf, Kneu, Putter, Winterkoning, Roodborst, Rietgors, Rietzanger, Kleine Karekiet, Groenling, Sijs, Grasmus, Zwartkop, Tuinfluiter, Koolmees, Pimpelmees, Heggenmus, Vink, Merel en Zanglijster zaten er dit jaar ook de Cetti's Zanger, Koekoek, Sprinkhaanzanger, IJsvogel en Spotvogel. Door het toenemen van de begroeiing langs het spoor zien we nu ook soorten, die je daar niet zo gauw zou verwachten, zoals de Grote Bonte Specht en de Groene Specht. De rest van het gebied, die verpacht wordt, is een gebied met veel water- en weidevogels. In de wintermaanden verblijven er enorme hoeveelheden eenden en ganzen: Grote Canadese Gans, Grauwe Gans, Brandgans, Kolgans, Nijlgans, Bergeend, Krakeend, Smient, Wilde Eend, Slobeend, Wintertaling, Pijlstaart, en Kuifeend. In het kader van het terugdringen van het aantal ganzen heeft SBB de afgelopen twee jaar tijdens de broedperiode eieren van de

Grote Canadese Gans en de Brandgans in olie gedompeld, een methode met tot nu toe een beperkt succes en vooral gericht op de lange termijn.

Rooskensdonk is vooral belangrijk als weidevogelgebied. Zo is het aantal broedparen van de Grutto tussen 2006 en 2013 van 4 naar 30 gestegen, dat van de Kievit van 3 naar 21, van de Kluut van 0 naar 16 (2014) en van de Tureluur van 3 naar 17 (2014). De laatste jaren zijn de aantallen echter minder gunstig. Zo daalde het aantal broedparen van de Grutto in 2015 naar 20, van de Kievit naar 15 en van de Tureluur naar 14. Alleen de Kluut bleef met 17 broedparen goed op niveau. Deze aantallen zeggen niets over het aantal jongen dat groot is geworden. Verontrustend is namelijk wel dat de leden van de werkgroep de laatste twee jaar heel weinig jonge vogels gezien hebben.

Het Beheer

Alles bij elkaar is Rooskensdonk nog steeds een heel belangrijk vogelgebied met in 2015 bijvoorbeeld 55 soorten met zo'n 800 territoria. Toch zijn er wel problemen: de plannen om windmolens te plaatsen tussen Weimeren en Rooskensdonk en de mogelijke aanleg van een 380 kV-hoogspanningsleiding, de verruiging van het gebied met vooral pitrus, de vaak vooral in het voorjaar te lage waterstand en de toename van het aantal predatoren. Dit jaar heeft er een paar vossen vier jongen grootgebracht en zijn er vijf jongen van de Torenavalk uitgevlogen. Voeg daarbij de altijd aanwezige Bruine Kiekendief, de Buizerd, de Zwarte Kraaien en de Blauwe Reigers en men kan de problemen voor de water- en weidevogels in dit gebied uittekenen.

Verheugend was het wel dat op een oude silo van de waterzuivering, waar een groot aantal Boerenzwaluwen broedt, dit jaar ook Huiszwaluwen nesten hebben gebouwd. De honderd meter verderop gelegen huiszwaluwentil hebben ze nog niet ontdekt, maar wie weet gebeurt dat volgend jaar wel.

Vogelaars die ook eens een rondje Rooskensdonk (meestal op zondagmorgen) willen meelopen zijn van harte welkom. Over wanneer, waar en hoe laat je aanwezig moet zijn, kun je contact op nemen met Harry Janssen (0765810275) of Clemens van Nijnanten (0765657766)

Clemens van Nijnanten



Bruine Kiekendief

(Cees Janssen)



Bijzondere waarnemingen

Nederland is een van de dichtstbevolkte en kleinste landen van Europa. Toch worden hier opmerkelijk veel vogelsoorten waargenomen. Ongeveer 60 procent van alle soorten van het Westpalearctische gebied zijn hier vastgesteld. Sinds 1800 zijn er 427 soorten waargenomen in ons land. De voor trekvogels gunstige geografische ligging is waarschijnlijk de belangrijkste oorzaak. Een andere oorzaak is de grote verscheidenheid aan al dan niet natuurlijke habitats.

De trekdrang ontstaat bij vele soorten op een tamelijk vaste datum. De trekrichting ligt genetisch vast. De koers wordt door verschillende factoren bepaald bijvoorbeeld door de zonnestand en het aardmagnetisme. Toch doen ook temperatuur en weersomstandigheden hun invloed gelden. Een krachtige oostenwind boven noordelijk Eurazië doet Aziatische soorten opduiken in West-Europa. Tijdens de trek is de kans op verdrijving het grootst. Het waarnemen van zeldzame soorten is voor een deel toeval. De toename van de determinatiekennis en van het aantal vogelaars heeft tot gevolg dat steeds vaker zeldzame soorten worden waargenomen. Zeldzaamheden kunnen het gehele jaar door worden waargenomen.

In West-Brabant, met name in de Biesbosch, was het dit voorjaar voor verschillende zeldzame soorten een topjaar. Waar kwamen de soorten vandaan?

Uit Noord-Europa kwam de Roodkeelpieper, *Anthus cervinus*. De Roodmus, *Carpodacus erythrinus*, kwam uit Noordoost-Europa. De Zwarte Ooievaar, *Ciconia nigra*, Buidelmees, *Remiz pendulinus* en Wivleugelstern, *Chlidonias leucopterus*, waren afkomstig uit Oost-Europa.

De Steppenkiekendief, *Circus macrourus*, en de Roodpootvalk, *Falco vespertinus*, zien we normaal gesproken in Azië en Oost-Europa. Uit Zuid-Europa afkomstig waren de Koereiger, *Bubulcus ibis*, Roodkopklauwier, *Lanius senator* en de Roodstuitwaluw, *Hirundo daurica*. De Grote Grijze Snip, *Limnodromus scolopaceus*, en de Kleine Geelpootruiter, *Tringa flavius* komen voor in Noord-Amerika. En dan was er een Bahamapijlstaart, *Anas bahamensis* die bijna zeker ontsnapt is uit een watervogelcollectie.

Door sommigen wordt beweerd dat dwaalgasten van weinig betekenis zijn, een speling van de natuur. Het kan echter een functie hebben voor het behoud van een soort. Als een klein deel van een populatie een afwijkende trekrichting kiest, kan dat het begin zijn van een nieuwe populatie in een voor die soort nieuw gebied. Alle vogels die een nieuw gebied koloniseren zijn in het begin dwaalgasten. Denk hierbij maar aan de Cetti's Zanger, *Cettia cetti*. Enkele jaren terug nog een zeldzaamheid, nu een broedvogel in de Biesbosch. En sinds twee jaar broedt hij ook in de Haagse Beemden.

In de meeste Europese landen beoordeelt een speciale commissie of een waarneming van een zeldzame soort voldoende is gedocumenteerd om voor aanvaarding in aanmerking te komen. In Nederland is dit de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna, CDNA. Het is in het algemeen moeilijk een zeldzame vogel te ontdekken en te determineren. Maar nog moeilijker is het om een ander van de juistheid van de determinatie te overtuigen!

Hans van der Sanden

Roodmus



Birdphoto.nl



Waarnemingen

Geoorde Fuut	31-5-2016	Breda	Emerput	Raymond van Breemen
Roerdomp	5-6-2016	Breda	Gemaal Kraaienest	Rutger van Ouwkerk
Purperreiger	11-5-2016	Alphen-Chaam	Chaam - De Maaien	Marjo Lips
Zwarte Ooievaar	9-5-2016	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Harry Janssen
Zwarte Ibis	8-7-2016	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Noordwaard - Polder Muggenwaard	Mariëtta Peters
Lepelaar	22-7-2016	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Noordwaard - Polder Hardenhoek	Tim Bijl
Indische Gans	6-7-2016	Breda	Wilhelminapark	Hans van der Sanden
Casarca	3-6-2016	Alphen-Chaam	Galder - Markdal	Martin van Leest
Bergeend	9-5-2016	Alphen-Chaam	Chaam - Bleeke Heide	Harry van Vugt
Zomertaling	9-7-2016	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Kees Wijnen
Krooneend	20-6-2016	Bergen op Zoom	Markiezaat - Kraaijenberg e.o.	Jan Benoist
Rosse Stekelstaart	12-5-2016	Woensdrecht	Hogerwaardpolder oost	Joost Simons
Wespendief	17-7-2016	Breda	Overa	Bas Gerrits
Zwarte Wouw	9-5-2016	Breda	Rijsbergen - Hazeldonk - moerasgebiedje	Jeroen Stoutjesdijk
Rode Wouw	21-5-2016	Breda	Markdal	Joop van Riet
Zeearend	16-7-2016	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen West	Ronald Buynsters
Visarend	6-7-2016	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Gat van Lijnoorden / Boomgat	Jan Boers
Roodpootvalk	18-5-2016	Breda	Lage Vuchtpolder	Mariëtta Peters
Boomvalk	5-6-2016	Breda	Lage Vuchtpolder	Cees Janssen
Kluut	12-6-2016	Breda	Rooskensdonk	Harry Janssen
Gestreepte Strandloper	16-7-2016	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Noordwaard - Polder Muggenwaard	Tim Bijl
Grote Grijs Snip	22-5-2016	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Noordwaard - Galeiwaard	Harry van Vugt
Zwarte Ruiter	8-6-2016	Bergen op Zoom	Zoommeer - Prinsesseplaat	Tim van Oerle
Kleine Geelpootruiter	3-5-2016	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Noordwaard - Polder Keizersguldendaal	Leo Nagelkerke
Witgat	24-7-2016	Breda	Rooskensdonk	Cees Huijben
Rosse Franjepoot	11-7-2016	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Noordwaard - Polder Muggenwaard	Gert Bouwmeester
Zwartkopmeeuw	16-5-2016	Breda	Lage Vuchtpolder	Richard de Jonckheere
Dwergstern	14-5-2016	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen Oost	Joost Simons
Zomertortel	3-7-2016	Breda	Brabantpark	Piet van Iersel
Halsbandparkiet	17-6-2016	Breda	Centrum	Erik van der Hoeven
Velduil	18-5-2016	Breda	Lage Vuchtpolder	Raymond van Breemen
Nachtzwaluw	3-6-2016	Gilze en Rijen	Gilze - Prinsenbosch	Bas Gerrits
Ijsvogel	1-5-2016	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Kees Wijnen
Middelste Bonte Specht	29-5-2016	Breda	Ulvenhout - Ulvenhoutsche Bosch	Rutger van Ouwkerk
Kleine Bonte Specht	17-7-2016	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Harry Janssen
Rouwkwikstaart	13-5-2016	Breda	Bavelseberg	Kees van der Krift
Gekraagde Roodstaart	6-6-2016	Breda	Galder - Galdersche Heide	Hannie van Gils
Grauwe Vliegenvanger	26-5-2016	Breda	Liesbosch	Erik van Boxtel
Wielewaal	24-5-2016	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Spaarbekken Petrusplaat	Ger Duijf
Appelvink	4-7-2016	Breda	't Hout	Jos Mensing

Onze werkgroepen

Stadsvogels	Willem Veenhuizen	stadsvogels@westbrabantsevwg.nl	De Kamertjes	Jan Benoist	kamertjes@westbrabantsevwg.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	roofvogels@westbrabantsevwg.nl	Polen	Jan Benoist	polen@westbrabantsevwg.nl
Uilen	Martin van Leest	uilen@westbrabantsevwg.nl	Knotwerkgroep	Rob Fisscher	knotwerkgroep@westbrabantsevwg.nl
Watervogels	Harry van Vugt	watervogels@westbrabantsevwg.nl	4^e Bergboezem	Kees van der Krift	cvdkrift@gmail.com
Weidevogels	Biek Smetsers	weidevogels@westbrabantsevwg.nl	Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	dintelsegorzen@westbrabantsevwg.nl
Rooskensdonk	Harry Janssen	rooskensdonk@westbrabantsevwg.nl			

Momenteel is vacant de functie van coördinator Werkgroepen





Werkgroep Rooskensdonk

